

VOLEM PARTICIPAR

Participació infantil i juvenil

*Experiències del projecte Laboratori d'Acció
i Innovació Educativa als agrupaments*

Àmbit de Participació Infantil i Juvenil / Ana Novella Cámara

Drepera

Aquesta obra és lliure i està sotmesa a les condicions d'ús d'una llicència Creative Commons. Es pot redistribuir, copiar i reutilitzar, sempre i quan es faci sense afany de lucre i esmentant el seu autor: Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

Es pot trobar una còpia completa de la llicència a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/deed.ca>

Sou lliure de:

- copiar, distribuir i comunicar públicament l'obra
- fer-ne obres derivades

Amb les condicions següents:

- Reconeixement. Heu de reconèixer els crèdits de l'obra de la manera especificada per l'autor o el llicenciador (però no d'una manera que suggereixi que us donen suport o rebeu suport per l'ús que feu l'obra).
- No comercial. No podeu utilitzar aquesta obra per a finalitats comercials.
- Compartir amb la mateixa llicència. Si altereu o transformeu aquesta obra, o en genereu obres derivades, només podeu distribuir l'obra generada amb una llicència idèntica a aquesta.

Això és un resum del text legal de la llicència completa: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>

Autoria: Àmbit de Participació Infantil i Juvenil (Clara Maristany Boluda, Elena Català Osete, Laia Laborda Clopas i Laia Sales Sánchez) i Pol Ruiz Clivillé, amb l'assessorament del Grup de Recerca en Educació Moral (GREM) de la Universitat de Barcelona.

Autoria «Infants i adolescents actius en la governança de

l'agrupament. Som-hi!»: Ana Novella Cámara (Grup de Recerca en Educació Moral [GREM] de la Universitat de Barcelona).

Coordinació tècnica: Pol Ruiz Clivillé.

Col·laboradors: Agrupaments participants al LAB (AEiG Alverna, AEiG Anselm Albareda, AEiG Joan XXIII, AEiG Pau Casals, AEiG Rudyard Kipling i AEiG Sant Ferran).

Il·lustració portada i conte: Maria Palet Tort.

Fotografies interiors: AEiG Alverna, AEiG Anselm Albareda, AEiG Joan XXIII, AEiG Pau Casals, AEiG Rudyard Kipling i AEiG Sant Ferran. Trobades del projecte LAB a Can Cadena (Valldoreix) i Torre Jussana (Barcelona).

Correcció lingüística: Pol Cervera Gil.

Disseny: Mar Serra Moya.

Edita: Minyons Escoltes Guies Sant Jordi de Catalunya.

Valldoreix (Barcelona), 2019

Col·lecció: Drecera, 4

Primera edició, novembre de 2019

ISBN 13: 978-84-091-6143-0

Dipòsit legal: B 25618-2019

Impressió: CEVAGRAF, SCCL

Amb la participació de:

En col·laboració amb:

Participació infantil i juvenil

*Experiències del projecte Laboratori d'Acció
i Innovació Educativa als agrupaments*

Àmbit de Participació Infantil i Juvenil / Ana Novella Cámara

Minyons Escoltes i Guies
de Catalunya

Drecera

Índex

Presentació	8
Aspectes introductoris	11
Context de la publicació	12
Fonamentació teòrica: Infants i adolescents actius en la governança de l'agrupament. Som-hi! (Ana Novella Cámara)	14
El projecte laboratori de participació infantil i juvenil	39
El projecte laboratori pas a pas	40
El projecte laboratori dins dels agrupaments	61
Entrevistes a participants del LAB	82
Tancament	103
Reflexions finals	104
Idees per afavorir una bona participació dels infants i joves	106
El projecte LAB, un conte il·lustrat	109
Volem canviar el món!	111

Presentació

En primer lloc, cal felicitar, celebrar, reconèixer i agrair. Felicitar, perquè darrere d'aquest projecte hi ha una inversió d'esforços i energies que no sempre es troben allà on anem i que sovint veiem que es posen a prova. Celebrar, perquè fa goig poder dir que comparteixes una entitat en la qual s'emmarca una feina com aquesta, que et fa sentir orgullosa quan l'expliques. Reconèixer, perquè justament l'estructura fa que la feina no sempre sigui fàcil i amable, i tot així s'ha dut a terme. I agrair, perquè tenir aquesta publicació és un pas més cap a la reflexió interna sobre el moviment escolta i cap a la coherència interna d'allò que anomenem "reptes de futur".

I aquesta reflexió passa per pensar que som una entitat d'educació en el lleure. El nostre objectiu com a entitat i la feina que fem més enllà dels dissabtes al cau haurien d'anar adreçats a fer de les criatures i els joves amb qui convivim una ciutadania activa i capaç de prendre decisions des de l'esperit crític. Si bé és cert que tenim un mètode educatiu, en procés de renovació, que posa al centre la participació directa, aquesta participació es limita a àmbits molt concrets i que, sovint, no surten del grup de convivència dels infants i els joves. En un moviment que titllem "de joves i per a joves" és absolutament pertinent un treball d'investigació i aposta pedagògica com aquest. Cal una reflexió profunda sobre com fem que la nostra entitat sigui participativa de base i essència, per no deixar les decisions únicament en mans de les que som "les persones adultes de l'entitat" (per joves que siguem) i per treballar allunyant-nos de la perpetuació de l'adultocentrisme.

Encara que aquesta reflexió s'estigui duent a terme en l'àmbit de Minyons Escoltes i Guies de Catalunya (MEG), val la pena contextualitzar-la dins el marc de l'escoltisme i el guiatge internacionals. En l'àmbit internacional, el moviment crea sinergies i relacions directes amb estructures internacionals de participació i empoderament juvenil. Més concretament, les organitzacions europees d'escoltisme i guiatge esdevenen plataformes directes de participació en espais com l'European Youth Forum. En aquest context, i tornant als joves més joves, hem descobert que no estem soles. Arreu trobem gent a qui li interessa treballar en la participació infantil; és a dir, en la integració en cada cop més espais de decisió de totes aquestes persones que participen en les activitats i les trobades (infants i joves), perquè les seves opini-

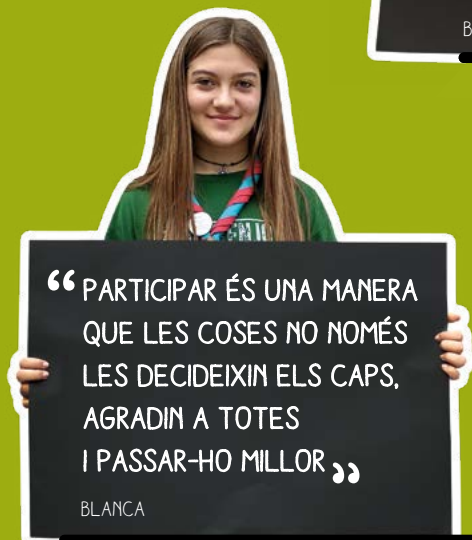
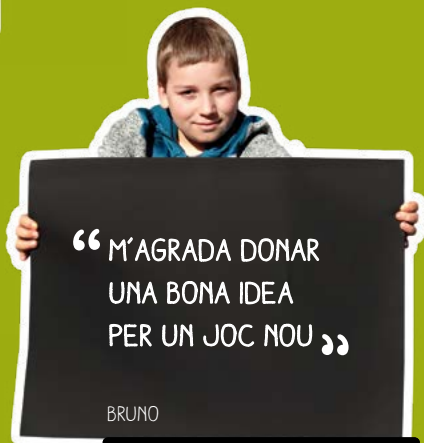
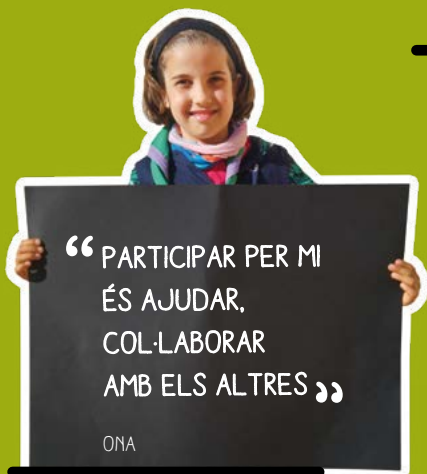
ons puguin ser més transcendents. No és en va que diversos grups de treball europeus sobre l'empoderament juvenil hagin tingut una línia de treball anomenada Don't Forget the Cub Scouts. I tampoc no és en va que sempre hàgim tingut tantes ganes d'enviar a fer alguna xerrada per a escoltes i guies d'arreu d'Europa alguna de les integrants de l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil de MEG.

Per acabar, volem tornar a felicitar, celebrar, reconèixer i agrair; ara tot alhora, pel fet que el fruit de tot aquest treball quedi recollit. Perquè el Moviment és ple de projectes motivadors i transformadors duts a terme amb totes les ganes del món i incomptables hores de dedicació. Perquè aquests projectes eduquen persones per al present i el futur, i ens brinden, al Moviment, l'oportunitat d'aprendre col·lectivament. Malauradament, però, sovint desaprofitem aquesta oportunitat, i aquests aprenentatges marxen amb la gent que, jove però potser ja no tant, deixa els agrupaments i les entitats. Així, felicitats pels resultats i per la feina feta. Tenim ganes de celebrar el final d'aquest projecte, per reconèixer a tothom l'esforç que hi ha dedicat i agrair que quedi tot tan ben empaquetadet en aquest llibre que teniu a les vostres mans. Esperem que sigui llavor de noves reflexions i nous projectes, i que alhora sigui un exemple de bones pràctiques per a un moviment que ha de seguir avançant cap als seus "reptes de futur".

Estel·la Muñiz i Tomàs Genís

Comissària internacional de MEG i comissari internacional de la FCEG

V
V
V

Aspectes introdutoris

Context de la publicació

Com s'ha fet?

12

Aquesta publicació és fruit d'una reflexió col·lectiva, d'un procés d'experimentació i aprenentatge. És un recull de la feina que els agrupaments que han pres part en el Laboratori de Participació Infantil i Juvenil (LAB) han elaborat com a comunitat. Hi ha hagut espais de trobada entre els agrupaments participants en què s'han compartit dubtes i en què s'ha agafat embranzida per fer realitat les idees compartides. Paral·lelament, cada agrupament ha elaborat el seu procés i ha creat la seva xarxa de participació.

L'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil (PIJU) ha estat l'encarregat de recollir els camins que s'han traçat i de deixar constància de la potència que tenen els infants i els joves en els sistemes de participació creats.

En aquesta publicació també hi queden recollides les reflexions que s'han fet com a àmbit PIJU, com a escoltes, com a adultes i com a persones que sempre han cregut en una altra manera de participar.

Finalment, també cal destacar que aquest procés ha sigut possible gràcies a l'acompanyament de la investigadora en participació Ana Novella, del Grup de Recerca en Educació Moral (GREM) de la Universitat de Barcelona. L'Ana Novella ha guiat, inspirat i acompanyat en la reflexió.

“El compromís amb un projecte col·lectiu ens converteix en peces imprescindibles d’un engranatge de canvi.” (Extret de Memòria Àgora Jove 2018)

A qui va adreçada i per a què?

La publicació va dirigida a qualsevol persona que estigui interessada en la participació infantil i juvenil, però sobretot:

- Als infants i els joves, els protagonistes en tot moment del projecte de l’escoltisme. Per què s’apoderin i demanin als adults espais i temps per a l’organització i la xarxa.
- Als i les caps que vulguin iniciar processos reflexius, iniciar canvis estructurals entorn la participació al seu agrupament. Perquè sigui una publicació inspiradora de bones pràctiques.
- Als i les responsables associatives, perquè una estructura d’entitat en què hi hagi presència d’infants i joves en els espais de decisió també és possible.
- A totes les persones dels agrupaments participants en el Laboratori, perquè puguin veure l’inici del camí i el recorregut que han fet, com a herència històrica del canvi.

Així doncs, aquesta publicació recull les experiències de diversos agrupaments i persones que s’han volgut iniciar en aquesta aventura. Aquestes vivències han de servir d’inspiració i referència, però, en cap cas, com a guia i/o estructura única, ja que això dependrà de les propostes i les decisions que prenguin els infants i els joves de cada agrupament, amb les seves particularitats.

* Al final d’aquesta publicació hi ha unes pàgines pensades perquè infants de totes les edats puguin entendre el procés que ha representat el projecte Laboratori. Amb aquest objectiu, s’ha descrit el procés amb un petit conte il·lustrat que es troba a les darreres pàgines de la publicació.

Fonamentació teòrica

Infants i adolescents actius en la governança de l'agrupament.
Som-hi!

Ana Novella Câmara (Grup de Recerca en Educació Moral [GREM] de la Universitat de Barcelona).

La participació és inherent a l'essència i l'ideari de Minyons Escoltes i Guies de Catalunya. Ho ha estat indiscutiblement com a principi, valor, contingut i metodologia, però ha arribat el moment de revisar-la des d'una dimensió més profunda i complexa. Una dimensió que no és una altra que la política que es proposa incidir i transformar en la governança de l'agrupament. Una dimensió que incorpori els infants i els adolescents en els espais de presa de decisions i els espais per prendre partit dins de l'agrupament. La participació com a part intrínseca al moviment escolta es caracteritza per ser democràtica, activista, formativa, projectiva i transformadora. I per això estem davant d'un repte que no ens ve de nou, que no ens ha de neguitejar, sinó que ens ha d'enfortir i fer créixer com a agrupaments, moviment, societat i país.

La participació dels infants i els adolescents ha estat reivindicada des de fa molt de temps en diverses instàncies. Fins al punt que el maig del 2010 va prendre forma dins d'una de les lleis més rellevants que tenim com a país, que no és cap altra que la llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (DOGC núm. 5641, de 2-6-2010 pp. 42475-42536). En el seu preàmbul considera que la participació de l'infant en els temes que l'afecten facilita la configuració de l'estatus de ciutadà i entre els principis rectors inclou, en l'article 11, el de ciutadania activa. Es tracta d'un article que lliga totalment amb alguns punts de la llei escolta. En conseqüència, entre els anys 2011 i 2012, MEG, juntament amb altres entitats, organitzacions i moviments, va participar en un debat promogut pel Govern de la Generalitat de Catalunya entre els

agents socials, civils, institucionals i polítics al voltant del present i el futur de la infància, amb la voluntat d'elaborar conjuntament el Pacte per a la Infància a Catalunya. Aquest és un instrument de consens que es proposa avançar en matèria de drets i deures dels infants, així com en el seu benestar. En relació a la participació social de la infància, el document d'aquest pacte reconeix la necessitat de crear òrgans de participació infantil en l'àmbit local i nacional i en el sistema català de serveis socials, d'acord amb el que recull la llei 14/2010. És, i va ser, un document innovador respecte a la participació dels infants i els adolescents, tant a Catalunya com a l'estat espanyol, perquè reconeix la necessitat de fomentar la participació política d'aquest sector de la població i perquè en potencia diferents nivells. Des de l'aprovació del Pacte per a la Infància, l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil de MEG ha impulsat diferents iniciatives per assolir el repte.

Aquest repte també es contextualitza en el marc de les Nacions Unides. Per una banda, l'Observació núm. 12 (2009), "el dret del nen a ser escoltat", va suposar un gran avenç pel que fa a la conceptualització, la significació i el compliment de l'article 12 de la Convenció sobre els Drets del Nen. Per una altra, i més recentment, l'observació general núm. 20 (2016), sobre l'efectivitat dels drets del nen durant l'adolescència i, més concretament, en el principi general sobre el "Dret a ser escoltat i a la participació", concreta la participació com a instrument polític i ho argumenta de la següent manera:

"24. El comitè destaca la importància de la participació com un instrument de compromís polític i civil mitjançant el qual els adolescents puguin negociar i promoure que es facin efectius els seus drets, i fer que els estats rendeixin comptes. Els estats han d'adoptar polítiques encaminades a augmentar les oportunitats de participació política, que és fonamental per al desenvolupament d'una ciutadania activa. Els adolescents poden establir contactes amb els seus parells, participar en processos polítics i augmentar el seu sentit de capacitat d'acció per prendre decisions i opcions ben fundades. Per tant, han de rebre suport per formar organitzacions [...]."

Un altre marc contextual és l'article 16.7 dels objectius per al desenvolupament sostenible (ODS) de l'Agenda 2030, que proposa "garantir l'adopció en tots els nivells de decisions inclusives, participatives i representatives que responguin a les necessitats".

No obstant això, i malgrat comptar amb uns bons marcs reguladors que donen suport a l'impuls de la participació dels infants i els adolescents, s'ha de manifestar que queda molt recorregut per fer fins que sigui una realitat que envaeixi la quotidianitat dels agrupaments. Entre altres coses, perquè la ciutadania i la participació dels infants està reconeguda en els marcs discursius per tothom però no acaba d'interioritzar-se i materialitzar-se en el marc de l'acció política que es gesta en el si dels agrupament i l'entitat (MEG). Es deixa a criteri de les voluntats del Consell de Caps que al seu projecte de governança s'hi incloguin els infants i els adolescents com a col·lectiu actiu en el disseny del projecte.

Les pàgines següents ens proposen endinsar-nos en el concepte de participació dels infants i els adolescents delimitant-ne alguns dels trets d'identitat, en la imperiosa necessitat de qüestionar-nos amb ells mateixos com fer possible la seva governança, així com definir conjuntament un procés de metaparticipació projectiva fonamentat en una investigació avaluativa amb la voluntat de codissenyar pràctiques participatives. Per acabar, abordarem les funcions, els moviments i els escenaris de governança. Tot, amb el ferm convenciment que qualsevol transformació necessita un procés d'innovació i modificació del paradigma adultocèntric, des del qual fa segles que representem la participació dels infants i els adolescents. Potser ja n'hi ha prou.

Què no és i què és la participació?

.....

Estem davant d'un dels conceptes més utilitzats en els àmbits educatiu, social i polític. El sobreús i abús del concepte de participació, en ocasions pot arribar a buidar-lo de significat i a desvaloritzar la seva essència i presència dins dels grups. Ara bé, s'ha de reconèixer que, pel que fa a la participació dels infants i els adolescents, és un concepte invisibilitzat i/o descafeïnat. La "racionalitat" adulta, sovint poc racional, situa la participació dels infants i els adolescents en un marc d'impossibilitat fictícia sustentat en arguments tan febles com la seva curta edat, la manca d'experiència i el fet de no estar capacitats. Actualment tenim altres raons (altament fonamentades en els coneixements de disciplines com la pedagogia, psicologia i la sociologia) per les quals defensar els infants i els adolescents com a col·lectius altament capacitats, independentment de la seva edat i de l'experiència acumulada, per participar intensament en allò que es proposi.

En pro d'enfortir la participació dels infants i els adolescents al cau, és necessari avançar en la representació i la definició que en tenim. L'objectiu de clarificar el concepte no és cap altre que intentar superar certes resistències que ens atrapen i enfortir el marc representacional des del qual ens apropem a possibles definicions de la participació dels infants i els adolescents en el marc d'una democràcia participativa i a les concrecions pràctiques que se'n deriven. A continuació, ens aproximarem a clarificar dotze elements que sustenten el concepte de la participació dels infants i els adolescents a partir d'un exercici de contraposició d'allò que no és i d'allò que sí que és.

- ***No és un concepte monosèmic, sinó que és polisèmic.***

Té més d'un significat i aquests diversos significats tenen relació entre ells. L'hem de reconèixer des d'una significació social, educativa, competencial, política, cultural, jurídica, moral i comunitària, entre d'altres. La relació de significats fa que estiguem davant d'un concepte polièdric al qual ens hem d'apropar des d'una mirada sistèmica i integradora.

- ***No és un concepte pla i unidimensional, sinó que és multidimensional.***

Aquest caràcter multidimensional posa el focus en la participació com a: experiència educativa (principi educatiu), metodologia (principi metodològic), motor de desenvolupament individual i social (procés de canvi), educació per a la ciutadania (contingut formatiu), educació en valors (valor democràtic), pràctica política (responsabilitat ciutadana), i benestar emocional (intel·ligència emocional) (Novella, 2012). La participació ens ateny en diferents dimensions de la nostra condició humana, i totes s'han de tenir presents de manera integral, ja que configuren la nostra identitat com a individus i com a col·lectivitat.

- ***No és futur, sinó present en acció de proximitat i immediatesa.***

L'edat no ha de ser un limitador de la participació. Als infants se'ls qüestiona la seva maduresa i la seva capacitat per participar, i és per aquest motiu que a vegades es posposa la seva implicació. Encara ara es representa la seva imatge des d'una inferioritat que l'etiqueta com el "futur ciutadà" o la "ciutadania del demà". Els infants i els adolescents participen en l'aquí i l'ara i ho fan des de l'experiència acumulada per atendre qüestions que els interpel·len en el present i que defineixen el nostre futur. Endarrerir-los o preservar-los d'iniciatives és endarrerir la seva socialització política.

- ***No és una ni única ni estàndard, sinó que és diversa i diferent.***

La participació dels infants i els adolescents pren formes molt diverses en funció de la història de cada agrupament, les característiques de les unitats i els reptes que es proposin. No hi ha una única manera de participar, i és necessari fer emergir formes definides pels mateixos infants per molt “esbojarrades” o “inversemblants” que puguin semblar als adults. Hem de confiar i reconèixer que són capaços i que es concretaran en diferents iniciatives que tenen sentit per a ells i elles.

- ***No és excloent ni exclusiva per a uns quants, sinó que és inclusiva.***

No pertany a uns quants, sinó que és de tots i totes. A l'agrupament s'ha d'afavorir incloure els infants en la presa de decisions, per ampliar la seva implicació més enllà de les activitats de dissabte. S'ha d'afavorir una participació inclusiva que convoqui i aglutini tothom i redueixi les desigualtats per raó d'edat. Així mateix, no s'ha d'oblidar que ha de tenir un caràcter inclusiu dins dels espais participatius, en què cada infant o adolescent ha de poder participar d'acord amb les seves potencialitats i la seva personalitat, de manera que es garanteixi que tothom se sent còmode participant.

- ***No és allò que et diuen i et fan creure que és, sinó allò que tu o nosaltres descobrim, signifiquem i definim des de l'experiència.***

La participació, com altres conceptes, és una construcció social que hem de resignificar des de la mirada de cada grup i de les vivències que compartim. Els nois i noies de l'agrupament construeixen, des del mètode escolta, un concepte de participació compartit com a grup que activen i revisen en les diferents accions en què s'impliquen. És un concepte que interioritzen com a una idea pròpia i que els configura com a persona. S'ha de definir conjuntament en espais intergeneracionals que enforixin la identitat personal i el sentiment de pertinença a l'agrupament.

- ***No és un fet esporàdic, puntual o excepcional, sinó que configura de manera conscient i intencionada la quotidianitat de la unitat i l'agrupament.***

La participació no és una cosa de posar i treure, sinó que ens envolta i hi és en el dia a dia, permanentment present. La participació dels infants i els

adolescents forma part de la identitat de l'escoltisme, però és necessari visualitzar-la i emfatitzar-la. Està carregada d'intencionalitat democràtica, de manera que no es pot deixar a l'atzar, sinó que s'ha d'acordar i definir conjuntament entre els infants i els caps.

- ***No ens deixa indiferents, sinó que ens vincula, ens atrapa i ens fa vibrar junts.***

La participació transforma l'entorn i les persones que en prenen part. La participació ens mou i ens mobilitza de dalt a baix. El fet de trobar-se i unir esforços per fer front col·laborativament a qualsevol qüestió o necessitat ens permet conèixer-nos millor, establir llaços i enfortir les relacions. A vegades, els sentiments i les emocions que emergeixen al voltant de les experiències participatives generen uns llaços i uns vincles únics que atrapen i fan vibrar.

- ***No és qüestió de perdre ni cedir poder, sinó de gestar relacions horitzontals de proximitat en què tots i totes siguem igualment diferents i puguem unir esforços per a objectius compartits.***

En el marc de la pedagogia antiautoritària, la llibertat, l'autonomia, l'auto-gestió i la responsabilitat comunitària són claus per defensar el protagonisme i la participació dels infants en els seus entorns. En concret, és Carl R. Rogers qui defensa l'educador no directivista, que es caracteritza per una comprensió empàtica, per l'autenticitat i la congruència i per la consideració positiva incondicional des de l'acceptació i la plena confiança. Cal rebutjar qualsevol relació de domini o coerció que exerceixin unes persones sobre les altres.

- ***No és una simulació, sinó que és un procés implícit de caràcter social, polític i educatiu que transcendeix i transforma.***

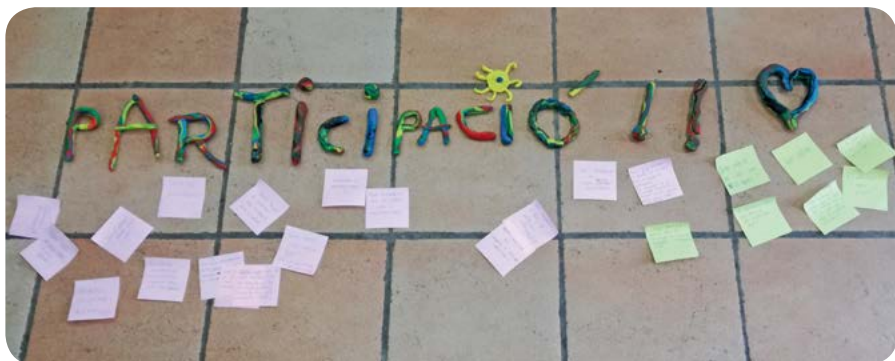
La participació ha de ser autèntica, efectiva i ha d'incidir en la quotidianitat del grup i l'agrupament. Hem sentit moltes vegades que a participar se n'aprèn participant. La pràctica de la participació ha d'implicar formes participatives concretes, útils i generadores d'avanços perceptibles pel grup. El fet participatiu implica l'aprenentatge i el desenvolupament de les competències participatives com a ciutadans lliures i compromesos amb l'entorn, la comunitat i el país.

- **No és una abstracció, sinó que requereix concreció i materialització.**

És necessari poder fer aterrar el concepte, que pren forma i es manifesta en el marc de les relacions. La participació ha d'experimentar-se i concretar-se dins de les relacions. Hem de fugir de convertir-la en un concepte abstracte i s'ha de vincular a paraules concretes que permetin reconèixer-la: gestió, manipulació, comunicació i avaluació. A la unitat, l'agrupament i l'entitat ha d'haver-hi espais per a la meta participació, en què parar-se a pensar i conceptualitzar la participació.

- **No és assistir o consumir activitats, sinó prendre part de la micropolítica de l'agrupament.**

La participació no és només donar la veu als infants i els adolescents. S'ha de superar aquest desig i passar a incloure'ls en la formulació d'interrogants i en els processos de respostes col·lectives que defineixen el present i el futur de l'agrupament. Estem parlant d'implicar-los en la governança del cau, que prenguin part de la micropolítica des de la deliberació i l'acció cooperativa. Els nois i noies han de poder qüestionar i qüestionar-se col·laborativament com poden millorar la unitat, els projectes que volen impulsar, les línies i els reptes de futur, entre altres qüestions.

(Trobada 1. Què entenem per participació? Laboratori d'Acció i Innovació Educativa. Desembre de 2017).

QUÈ NO ÉS LA PARTICIPACIÓ

No és un concepte monosèmic

No és un concepte pla i unidimensional

No és futur

No és una ni única ni estàndard

No és exclouent ni exclusiva per a uns quants

No és allò que et diuen i et fan creure

No és un fet esporàdic, puntual o excepcional

No ens deixa indiferents

No és qüestió de perdre ni cedir poder

No és una simulació

No és assistir o consumir activitats

No és una abstracció

QUÈ ÉS LA PARTICIPACIÓ

És un concepte polisèmic

És un concepte multidimensional

Està present en acció de proximitat i immediatesa

És diversa i diferent

És inclusiva

És allò que descobrim, signifiquem i definim des de l'experiència

Configura de manera conscient i intencionada la quotidianitat de la unitat i l'agrupament

Ens vincula, ens atrapa i ens fa vibrar junts

És qüestió de gestar relacions horitzontals de proximitat en què tots i totes som siguem diferents i puguem unir esforços per a objectius compartits

És un procés implicatiu de caràcter social, polític i educatiu que transcedeix i transforma

És prendre part de la micropolítica de l'agrupament

Requereix concreció i materialització

Aquest exercici de contraposició d'allò que defensem que no és i que és la participació ens permet tenir un marc de referència per clarificar els elements que la defineixen. Però alhora és necessari poder optar per una definició de referència des de la qual representar-ne el marc ideològic. Al concepte de participació dels infants i els adolescents durant molt de temps ens hi hem apropiat d'una manera unidimensional, però ara reivindicuem la necessitat de fer-ho des d'una aproximació multidimensional que incideixi en la formació del ser i l'estar en una democràcia participativa deliberativa. Aquesta aproximació busca la ferma convicció de democratitzar la participació, amb ajuda del concepte de Bonaventura de Sousa Santos (2004). En clau de l'acompanyament socioeducatiu que es fa al voltant de l'agrupament, hem d'entendre la participació dels infants i els adolescents des d'una perspectiva multidimensional, integral, dinàmica, evolutiva i en permanent revisió. Per això, entenem la participació com una experiència personal i col·lectiva que permet a les persones prendre part de la micropolítica dels grups i les entitats, des de la deliberació i l'acció compromesa en processos implicatius de caràcter social, polític i educatiu amb la finalitat d'incidir i transformar.

La proposta d'aquests dotze pilars del que no és i el que sí que és la participació és un exercici de clarificació conceptual que ens ajuda a compartir allò que sustenta la representació de la participació. És un exercici que dins de l'agrupament seria necessari fer per definir com es vol acompanyar. Aturar-se a pensar què s'entén per *participació* facilita compartir un marc de referència, planificar les accions per fer-la efectiva i relacionar-se tenint interioritzades aquestes accions. És un exercici que el Consell de Caps hauria de fer internament i també, sense cap mena de dubte, s'ha de potenciar que els infants també ho facin com a col·lectiu. Sobretot, però, s'ha d'arribar a un exercici conjunt en què nens i adults en construeixin la definició, o els seus components, que seran el marc de referència dins de l'agrupament. És fonamental que els integrants de l'agrupament revisin i signifiquin que és la participació amb la voluntat de reconèixer-la com a valor democràtic, metodologia de treball, principi rector i condició per la governança.

Però com ho fem? Fent un procés de metaparticipació amb els infants i adolescents

La resposta a la pregunta “Com ho fem?” sens dubte no pot ser cap altra que **“amb els infants i els adolescents”**. I aquest és un dels primers canvis que s’han d’introduir perquè la participació dels infants deixi de ser una missió impossible i passi a ser un projecte col·lectiu en el marc de la llei escolta de MEG i en cada un dels agrupaments. Fins ara, ha estat una qüestió que s’ha abordat dins de les trobades del Consell de Caps, i altres instàncies adultes, en què s’han dedicat incansables esforços per trobar la fórmula màgica per incrementar la participació dels infants des del que creiem els adults, des de la representació que ens fem de què necessiten i volen els infants. Per això, hem de cridar “Prou de pensar en els infants sense els infants!”, “Prou de decidir pels infants!”.

És necessària l’aposta ferma i convençuda de revisar la participació dels infants i els adolescents dins de l’agrupament amb ells i elles. L’exercici de definir què entenem a l’agrupament per *participació* és un procés cíclic que es retroalimenta amb l’anàlisi de l’experiència viscuda per part de tots i totes. És per això que, si el Consell de Caps d’un agrupament es planteja com impulsar la participació, ha de convidar els infants i els adolescents a formular-se preguntes, concretar el repte i cercar respostes de manera col·laborativa. En aquest pas ferm, els infants i els adolescents seran protagonistes actius i activistes d’un procés en el qual els caps els acompanyaran perquè assumeixin el rol d’investigadors i avaluadors de les seves pràctiques i impulsors dels avenços que s’acordin.

Tot procés d’impuls de la participació necessita un procés d’avaluació participativa en què tots els agents es qüestionin i deliberin al voltant del mateix repte, alhora que se submergeixen en una pràctica participativa d’alta intensitat en què el contingut d’avaluació és la participació. El que es proposa és que els infants i els caps defineixin i participin conjuntament en les activitats necessàries per generar un coneixement avaluatiu compartit sobre les accions i els projectes de participació de l’agrupament en els quals estan implicats o en els quals, pels resultats, es poden veure afectats. En una avaluació participativa, els diferents implicats han de negociar aspectes com el contingut de l’avaluació, la temporització del procés avaluador, les estratègies de recollida i anàlisi de les dades, la manera com es presentaran els

resultats de l'avaluació, què faran amb la informació recollida, etc. (Novella, Ucar, Turon, Rodrigo, Arenillas, Páez, 2016). És un procés que en si mateix és participatiu i que porta els implicats a transformar l'entorn participatiu que es qüestionen.

Un procés d'avaluació participativa sobre la participació és un procés de metaparticipació projectiva. Aquesta idea es caracteritza per una participació projectiva en què la reflexió en, per a i sobre la participació està permanentment present, i és el mecanisme mitjançant el qual el grup pren les decisions i planifica el conjunt d'accions que donen forma a la participació dins de la unitat o l'agrupament. D'alguna manera, la metaparticipació projectiva posa els infants i els caps en un procés reflexiu sobre la participació. Aquest procés és activat pels participants en espais deliberatius en què cal pensar la participació, enfocar-la, dissenyar-la, articular-la, desplegar-la i avaluar-la i que permanentment els permet estar en disposició de prendre decisions raonades al voltant de tot el procés participatiu. Els infants són analistes i investigadors del seu entorn. I en aquesta ocasió són investigadors de com fer avançar la participació en la seva entitat. D'alguna manera, es proposa que durant un temps portin a terme una metaparticipació projectiva al seu agrupament. Els corresponsabilitzem de ser investigadors, avaluadors i projectistes de la participació dels nois i noies a l'agrupament. Els nens i els adolescents han de ser els arquitectes de la seva participació, no se'ls pot deixar al marge del disseny de la participació. Han de poder concretar tant el procés de l'acció conjunta com la seva execució, sempre en el marc d'un procés d'avaluació participativa que els permeti, des de la reflexió i l'acció compromesa, anar amplificant les seves competències participatives.

Algunes de les **condicions per desenvolupar un procés de metaparticipació projectiva** que s'haurien de garantir són:

- ***Constituir un grup motor que vetlli pel procés, centri el repte i defineixi els passos per assolir-lo.***

En aquest grup ha d'haver-hi representants del Consell de Caps, del Consell d'Infants i Adolescents de l'agrupament i de cada una de les unitats. Serà l'òrgan encarregat d'iniciar el procés, buscarà com implicar el màxim d'infants i adolescents del cau, farà el seguiment dels acords presos i ajustarà les decisions preses per assolir l'objectiu acordat. Haurà de definir les seves funcions i la seva manera de treballar, així com el calendari i els horaris dels espais de trobada, que han de ser conciliadors amb totes les realitats.

- ***Centrar l'objecte de la metaparticipació projectiva.***

Seure junts, per compartir com veiem i sentim la participació dins de l'agrupament. Cal identificar allò que compartim i allò que veiem diferent exposant els arguments, i també prioritzar les necessitats i formular els reptes del procés d'avaluació participativa.

- ***Definir uns tempos conciliadors amb altres iniciatives dins de les unitats i amb l'essència dels dinamismes del mètode de treball de MEG.***

És un procés que es cuinarà a foc lent, sense pressa, perquè ha de tenir un llarg recorregut. Una vegada s'inicia, hauria d'instal·lar-se com un procés inherent a cada un dels dinamismes que, com a caps de MEG, es tenen presents i regeixen la tasca educativa. Aquests dinamismes van ser proposats per Joaquim Franch (1985) i avui dia continuen sent referents dins del mètode de treball de MEG: el petit grup, el progrés personal, el compromís, el joc institucional i la fraternitat universal.

- ***Teixir un pla de treball deliberat entre infants i adults que creï un entramat d'accions per assolir l'objectiu.***

El pla de treballar ha de combinar diferents escenaris i formes de participació que impliquin un clima de treball lúdic i espontani en què tothom pugui expressar-se de formes múltiples i diverses. El pla de treball ha d'incloure estratègies metodològiques participatives que de manera natural facilitin l'emergència d'aportacions per part de tots els participants i que no reproduïxin les formes de participar dels adults.

- ***Configurar estructures organitzatives que facilitin el lideratge i el protagonisme dels infants i els adolescents.***

Aquestes estructures han de possibilitar que es desplegui el pla de treball i les accions que es concretin per assolir l'objectiu. Aquestes actuacions han de permetre posar en acció participativa tots els integrants de l'agrupament. Les accions es poden concretar en diversos nivells: dins de les unitats (intraunitats); entre les unitats (interunitats), o al Consell de Caps, el Consell d'Infants o l'agrupament en general (macronivell). Serà necessari que el grup motor, format per integrants variats, defineixi les funcions i els procediments de treball i vetlli perquè tothom en conegui el funcionament.

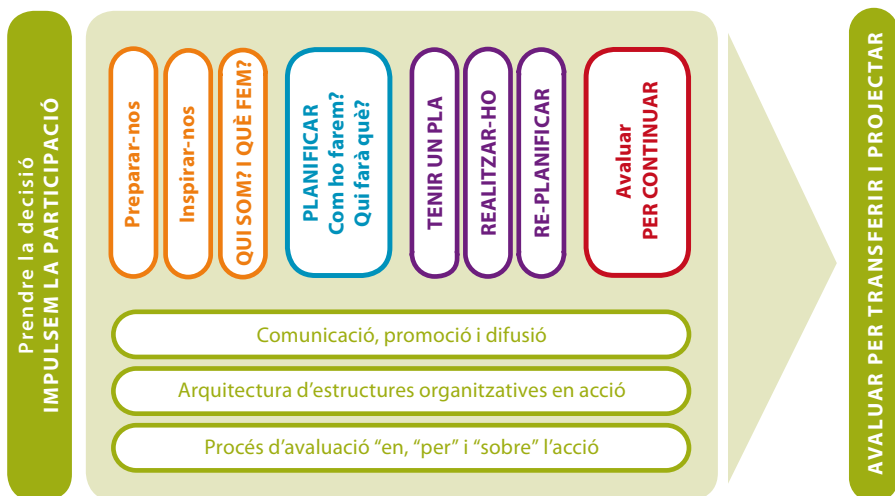
- **Introduir estratègies de comunicació, divulgació i difusió.**

La introducció d'eines comunicatives possibilita enfortir el procés col·laboratiu, consoliden el compromís col·lectiu i garanteixen que la informació arribi a tothom. La informació ens convoca i ens vincula, per això ha de visualitzar els objectius que es van assolint. Els nens i nenes són els biògrafs del seu present i de la seva història col·lectiva, i per aquest motiu han de compartir la seva narrativa, amb els seus codis i llenguatges particulars.

- **Avaluar el procés metaparticipatiu projectiu per democratitzar la participació.**

És necessari retroalimentar el procés des de la recollida d'elements, emocions i evidències de com s'està evolucionant cap al repte. Aquest procés és empoderador en si mateix, perquè permet a les persones implicades entrar en la simbiosi de dissenyar-desenvolupar el projecte i alhora qüestionar la participació i valorar les pràctiques participatives, la relació que s'hi estableix i els elements que les afavoreixen i els que les obstaculitzen.

La imatge següent integra les condicions que s'haurien de garantir dins del procés de metaparticipació projectiva, en una espiral cíclica en què l'acció de les estructures organitzatives, l'avaluació i la comunicació hi són presents, cosa que enforteix la participació des de la mateixa pràctica participativa.

(Procés de metaparticipació projectiva per impulsar la participació dels infants i els adolescents. Elaboració pròpia).

El fet de compartir com a repte intensificar la participació dels infants dins de l'agrupament fa que la metaparticipació projectiva prengui estratègies deliberatives i reflexives pròpies dels processos de codisseny i coavaluació. El component que els fa únics i singulars és que, per cada procés de metaparticipació que s'engegui a cada cau, seran els agents implicats els qui donaran resposta a la qüestió "Com ho fem?" i els qui configuraran les condicions específiques a garantir. Aquest procés des del primer moment té la finalitat de mirar endavant, d'avançar i que tothom hi prengui partit per configurar, des de l'acció política, alguns dels escenaris de micropolítica que es podran definir i consolidar dins de l'agrupament.

Els infants i els adolescents dins la governança a l'entitat. Funcions, moviments i escenaris

.....

La incorporació activa dels infants i els adolescents en els espais de definició del projecte, de presa de decisions i de governança és un repte col·lectiu, i així es va reafirmar amb el Pacte per a la Infància com a concreció de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. Minyons Escoltes i Guies de Catalunya va ser una de les entitats que va signar aquest pacte i que ha volgut contribuir activament al seu desenvolupament prenent el ferm compromís d'avançar en la participació dels infants i els adolescent dins dels agrupaments i en concret en espais de governança.

La incorporació dels infants en espais de governança suposa un avenç en les funcions que aquests han de desenvolupar i desplegar dins de l'agrupament. Aquestes funcions, fins ara, quedaven en mans dels caps o quedaven encobertes dins d'algunes pràctiques. Ha arribat el moment en què sí que s'aposta per incrementar-les, per tal d'aconseguir l'operativització d'aquestes funcions en la quotidianitat del cau, no només complint amb la Llei, sinó amb el ferm convenciment que l'agrupament serà millor si s'hi sumen les aportacions i les accions dels infants i els adolescents. La pràctica de la governança per part dels infants parteix del supòsit que són capaços de reflexionar sobre si mateixos, prendre consciència de la seva realitat grupal i arribar a acords que els permetin resoldre els seus problemes i projectar els seus anhels. La funció que dona forma a la

pràctica de la governança és la concreció de procediments i competències ciutadanes que es posen en acció per assolir els reptes col·lectius. Aquesta funció potencia l'actuació dels infants i els adolescents com a ciutadans actius, compromesos, reflexius, creatius i cocreadors. L'exercici d'incrementar les funcions dels infants dins de l'agrupament és un dels primers components que enforteixen els escenaris de governança.

Algunes de les **funcions dels infants i els adolescents dins dels espais de micropolítica** poden ser:

- Analitzar el funcionament de la unitat o l'agrupament
- Potenciar una convivència compromesa i implicativa.
- Cercar avenços i reptes.
- Dinamitzar espais de deliberació i acció participativa.
- Projectar somnis i utopies concretades en iniciatives i accions.
- Planificar i organitzar processos i iniciatives participatives.
- Avaluar el desenvolupament de projectes i pràctiques.
- Coordinar grups de treball i comissions d'infants.
- Cocrear dinàmiques innovadores que facin avançar en la participació dels infants i els adolescents a l'entitat.
- Representar l'agrupament en altres espais de debat i decisió.

Un altre component que afavoreix el procés de consolidació de la governança dels infants i els adolescents en els diferents espais de deliberació, decisió i acció és afavorir la presència i interiorització de **quatre moviments dins dels processos participatius que el grup de treball lidera des de l'acció implicativa**. Tenint com a referència la proposta de moviments que fan Cembranos, Montesiños i Bustelo (2001) dintre de la dinàmica d'un grup de treball (expansió, concentració, anticipació i retrospecció), Novella i Pasqual (2018) van reconèixer un cicle de quatre moviments que formaven part d'una seqüència d'accions participatives que facilita l'abordatge d'un tema per part del grup. Aquests moviments són:

- **Moviment de concentració.**

Implica investigar el tema, buscar-ne informació i compartir un marc de referència des d'on generar un coneixement col·lectiu que ens permetrà avançar.

- **Moviment d'anticipació i expansió.**

Implica idear què poder fer i com fer-ho. El grup ha de plantejar-se les possibles respostes que pot donar al tema i proposar el conjunt de tasques coordinades que s'han de portar a terme per avançar i qui es responsabilitzarà de cadascuna.

- **Moviment d'addició.**

Implica articular el fet per atendre el repte i compartir les possibles respostes amb altres agents. En aquest moviment es potencia sumar altres aportacions i implicar altres persones.

- **Moviment de reflexivitat.**

Implica avaluar permanentment el fet participatiu com a grup. La reflexió en l'acció participada permet reajustar-la per continuar participant i anar consolidant elements conceptuals i procedimentals al voltant de la participació. És per excel·lència el pilar de la metaparticipació projectiva.

Avui dia es proposa incorporar un cinquè moviment, que seria el *moviment de cristal·lització* i que implica garantir que els avenços que els diferents escenaris de governança o processos de participació identifiquen i assoleixen passin a formar part de la quotidianitat del cau. Aquest moviment ha de garantir que la participació transformi l'entorn i la realitat del grup, així com que reafirmi el valor i el sentiment de democràcia. És fonamental verificar que participar val la pena, transforma i ens fan més partícips de la comunitat que construïm conjuntament.

El desenvolupament de les funcions, juntament amb l'increment dels quatre moviments dins dels processos participatius, possibilita que la participació dels infants i els adolescents s'intensifiqui dins dels **escenaris de governança** a partir que els infants prenen partit de les decisions que configuren tant la unitat com l'agrupament. Alguns d'aquests escenaris que estan actius i que és necessari potenciar són:

- **L'assemblea.**

És l'espai periòdic i regular per impulsar la participació dins de cada unitat mitjançant l'ús de la paraula i l'acció compromesa. És el moment per excel·lència per a la deliberació al voltant de tot allò que els sembli oportú, en pro de regular la convivència dins del grup i de donar forma als projectes i les

iniciatives que decideixin com a grup. Espai vital per a la unitat en què es tria el projecte, s'elabora la carta de la unitat, es calendaritzen els temes que abordaran durant l'any, es planifiquen les excursions i els campaments, es decideix la implicació en projectes socials que transcendeixin al cau.... L'assemblea ha de ser una caixa de ressonància de la vida del grup i de les qüestions que el mobilitzen. El contingut de l'assemblea és el conjunt de qüestions que la unitat es proposa. El lideratge de la participació intraunitat serà acompanyat pels caps, que en funció de l'edat dels nois i noies cediran les responsabilitats i el lideratge de l'espai de l'assemblea. En el marc de l'assemblea, el grup definirà diferents rituals i càrrecs que possibilitin el bon funcionament general, així com el seu lideratge i la seva autogestió. És important que el lideratge sigui horitzontal i vagi rotant perquè impliqui un nombre important dels infants i així tothom tingui l'oportunitat d'assumir aquestes responsabilitats.

- **El Consell d'Infants al cau.**

És l'espai periòdic per impulsar la participació dels infants i els adolescents dins l'agrupament. En aquest espai es troben referents infantils de cada unitat, que es proposen pensar conjuntament al voltant de qüestions que incideixen en el funcionament de l'agrupament i en la seva millora. Està pensat perquè de manera intergeneracional es parlin i es gestionin col·lectivament els temes de l'agrupament que consideren que els afecten directament, que de fet són tots. Les reunions d'un consell d'infants funcionen com en una assemblea. És important que tinguin una periodicitat regular i que tots els membres del cau sàpiguen que es fan i quan es fan. Aquest espai de micropolítica requereix que la informació i les propostes que es gestin arribin a les unitats, per tal de fer partícip a tothom del que s'hi aborda. Els referents de cada unitat han de fer circular la informació dins de les assemblees de la unitat: han de procurar que es dediqui temps a les qüestions que han abordat al Consell d'Infants i a desenvolupar les iniciatives en què s'han responsabilitzat. El Consell d'Infants pot estar acompanyat d'algun cap que doni suport i fomenti la incorporació de procediments participatius, però també podria assumir aquest paper algun referent a partir de la unitat de Ràngers i Noies Guia. Aquest espai en alguns agrupaments rep el nom de *consell*, i en altres, *àgora*. Sigui quin sigui el nom que se li assigni, el que és important és que es defineixin bé les seves funcions i que siguin desenvolupades en accions implicatives d'alta intensitat que enforteixin els nens i nenes com a integrants activistes dins de l'agrupament.

- **El laboratori del cau.**

És un espai de trobada entre el Consell de Caps i el Consell d'Infants en què conjuntament s'entomen qüestions que afecten a l'agrupament. És una reunió en la qual es treballen temes que configuren el projecte i l'ideari de l'agrupament. D'alguna manera, és un espai en què els infants i els adolescents són uns ideòlegs més del projecte i de la forma que pot prendre per transformar i avançar, a partir de valors com la democràcia i la participació. Així, el laboratori del cau podria ser l'escenari de referència en què qüestionar-se junts com incrementar la participació dels infants i els adolescents dins de la governança del cau, en què cercar els activadors i els potenciadors de la participació, i en què buscar la manera de reduir els obstacles i les resistències que hi ha o que es van generant. La freqüència de les trobades s'acordarà dins del mateix òrgan, però es recomana que sigui d'unes tres o quatre l'any perquè pugui ser un recurs efectiu. És molt important que tots els integrants del cau coneguin la seva existència i el seu funcionament, així com que una vegada a l'any es pugui fer una trobada oberta en què tothom pugui participar i en què s'exposin la memòria d'accions fetes i el pla de treball que es proposa per a l'any següent. Aquesta trobada amb tot l'agrupament és un espai en el qual la resta d'estructures participatives comparteixen el seu treball i els seus reptes de futur.

- **Comissions de treball dins del cau.**

És un espai creat *ad hoc* per abordar algun tema concret durant un temps determinat que el Consell d'Infants o el laboratori del cau consideri que és necessari treballar de manera específica. Les comissions es crearan en funció de les necessitats prioritzades i tindran un inici i un final. En aquest espai hi han de participar alguns referents implicats en les altres estructures participatives, que faran d'enllaç, però s'hauria de garantir l'oportunitat d'incloure-hi altres infants i adolescents que tinguin especial interès per la qüestió que s'abordi i disposin de temps per dedicar-li. El treball desenvolupat per la comissió pot buscar el suport d'altres agents per tal de recollir les diferents perspectives que es poden tenir sobre tema que tracten. Tot i això, la comissió sobretot ha de mantenir informat del seu desenvolupament el Consell d'Infants, el Consell de Caps i el laboratori del cau. Els avenços que comportin hauran de ser retornats i comunicats a tot l'agrupament.

• **Plataformes col·laboratives amb l'entorn.**

Són espais de col·laboració amb l'entorn que es generen fora del cau i en què els infants representen el seu col·lectiu. El Consell d'Infants de l'agrupament rep la invitació a prendre'n part i valora la idoneïtat d'implicar-s'hi o no, en funció de si els objectius que es proposa abordar estan en sintonia amb l'agrupament. En el cas de decidir vincular-s'hi, busca criteris i maneres per delegar aquesta responsabilitat entre alguns dels integrants de l'agrupament. És interessant que siguin un parell de persones o un grupet de tres o quatre i que en l'elecció es tinguin en compte criteris de paritat i de diversitat en l'edat. Novament la finalitat és estendre la participació a un nombre més gran d'infants, i no cal que aquests nens i nenes formin part del Consell d'Infants o altres espais de governança. Cal que aquests infants referents traslladin dins del Consell d'Infants i de les unitats les aportacions que s'han fet a les plataformes col·laboratives, així com altres qüestions que se'n derivin. Un exemple d'aquest escenari de governança amb l'entorn és la participació de diversos agrupaments de MEG en les dues trobades amb infants i joves que va organitzar la Plataforma d'Infància de Catalunya (PINCAT) per reflexionar conjuntament sobre el valor de la participació i les vivències participatives, i per, alhora, incentivar els nens i nenes a impulsar projectes que els impliquessin participar en la governança de les seves entitats. Aquella experiència va ser una oportunitat col·lectiva per avançar, infants i adults junts, en la participació i la governança dels infants en les diverses entitats.

Voldria compartir les aportacions Crespo (2019), que, en el marc d'un treball de recerca i d'una experiència de metaparticipació projectiva desenvolupada en l'AEiG Sant Ferran, es plantejava incrementar la participació dels infants a l'agrupament. En concret, la seva recerca es proposava com a objectiu general "repensar, juntament caps i infants, la participació infantil per potenciar-la en la governança de l'Agrupament Escolta i Guia Sant Ferran". El desenvolupament de la recerca, dissenyada com un estudi d'investigació-acció participativa (IAP), ha implicat el Consell de Caps i el Consell d'Infants, així com totes les unitats de l'agrupament. La pràctica, innovadora i desenvolupada de manera col·laborativa amb els nens i nenes, ha permès revitalitzar el Consell d'Infants i que aquest òrgan hagi elaborat un decàleg amb el qual demanen que s'escolti més la seva veu en determinats temes i que se'ls tinguin més presents en algunes qüestions. La recerca aporta molts elements de reflexió al voltant de l'objectiu

que es proposava, però voldria destacar les set meravelles per participar que identifica Crespo i que proposa com a recomanacions per a tots els agrupaments. Són les següents:

1. **Cal possibilitar l'espai idoni per a cada moment.** Si creiem en el valor de la participació dels infants, cal que l'espai que els facilitem estigui a l'altura.
2. **Han de treballar amb materials i recursos propis.** Quan els infants participen, necessiten poder innovar i crear amb els recursos i els materials de què disposin. Si aquests recursos estan custodiats per una persona adulta, la seva espontaneïtat es veu reduïda.
3. **Per grans o petites fites, grans reconeixements.** Sigui com sigui la fita que persegueixen els infants, cal procurar valorar i donar visibilitat a cada avenç fet en una direcció. Sovint en processos participatius hi ha moltes tasques invisibilitzades; es feina de tothom apreciar-les.
4. **L'ingredient secret és la motivació.** Cuidem-nos i divertim-nos! Sense motivació no arribem enlloc. Estem parlant de projectes participatius als quals els infants assisteixen o no dependent la seva motivació. Si hi venen obligats, la participació es desvirtua i perd tot sentit.
5. **Democratitzem-ho tot!** Hem de tenir present que, si parlem de participació infantil, ho hem de fer de debò. Cal pactar amb infants la planificació, les hores i els llocs de trobada... A part de les decisions logístiques, també hem de democratitzar les relacions i les dinàmiques internes.
6. **Informació sincera i de qualitat.** Quan els infants comencen a participar, ho han de fer amb tota la informació disponible. A més a més, si hi ha línies vermelles que hem marcat com a entitat o com a equip de caps, cal que els les expliquem bé.
7. **Aprenem a participar mentre participem.** Els infants estan aprenent què és això de la participació..., i nosaltres també! En una experiència participativa aprèn tothom que hi està present. Per treure'n el màxim suc, és important revisar-nos en conjunt i aprendre cada dia de l'anterior.

La governança dins de l'agrupament pot prendre moltes formes, tantes com els seus integrants considerin o imaginin, però sempre han de mantenir la màxima d'incloure a tothom en els espais de decisió i configuració del projecte d'entitat. El que és molt important és que siguin operatives, accessibles i efectives i evitin ser elements ornamentals que discursivament són acceptables però que estan buits de contingut i sentit per als infants i els adolescents. El desenvolupament de la governança inclusiva amb els infants i els adolescents ha de planificar-se i materialitzar-se amb ells i elles; és a dir, no ha de ser una decisió imposada, sinó una decisió desitjada i presa amb la ferma voluntat de democratitzar el cau.

Aquest capítol és una barreja entre algunes aportacions noves pensades conjuntament dins del Laboratori d'Acció i Innovació Educativa, d'altres madurades en aquest espai i d'altres que estan per arribar però que comencen a emergir sense tenir una forma suficientment clara per ser expressades, en el conjunt del repte que ara farà tres anys em plantejaven des de l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil de MEG.

Ha estat un camí llarg i intens al qual encara no es pot posar fi, ja que malauradament queda molt per recórrer. Qui sap si en algun moment ens podrem proposar, igual que els caps tenen espais de participació entre agrupaments del sector, de la demarcació o a generals, que també els infants i els adolescents prenguin part en espais propis de participació i decisió amb altres agrupaments (un consell d'infants *interagrupaments* o un *interconsell d'agrupaments* de MEG...). Caldria traslladar la pregunta als nois i noies, oi? Ara, de moment, posarem un punt i seguit amb el ferm convenciment que la participació dels infants i els adolescents a l'agrupament és un punt d'inflexió en la dinàmica col·lectiva. Els infants i els adolescents poden sumar i créixer en una entitat intensament participativa i poden contribuir que encara ho sigui més. Aquest capítol vol aportar un gra de sorra amb el qual compartir reflexions i idees perquè altres s'aventurin a desprendre's de l'adultocentrisme i estableixin una relació democràtica participativa des de la qual repensar i reinventar la participació dels infants i els adolescents. Abans d'acabar, però, voldria compartir un mapa de paraules que donen significat al concepte de participació. Aquest conjunt de paraules atorga entitat i identitat com a procés que canvia de paradigma i inclou els infants en la governança de la seva entitat, fet que ajuda a

avançar en la democràcia del país. És un mapa de paraules que vol convidar a la revisió, l'ampliació i la resignificació a partir d'impulsar la governança activa dels infants i els adolescents a l'agrupament. Som-hi!

Projecte, procés, política, públic, protagonisme...

Autonomia, autoorganització, autoestima, avaluació...

Reunió, reivindicació, revolució, reflexió, redemocratitzar, repte...

Transformació, tothom, tots, treball, transparent...

Infància, innovador, inclusió, interrogar-se, interès comú...

Capaços, comunitat, cooperatiu, col·laboratiu, convivència...

Impuls, iniciativa, implicació, intensitat...

Procés, propòsit, pla, projecció...

Adult, adultocentrisme, acompanyament, autenticitat...

Compromís, construcció, canvi, conèixer, cessió de responsabilitats...

Incertesa, impuls, interiorització...

Organització, oportunitat, objectius...

Bibliografia

Cembranos, F., Montesinos, D. i Bustelo, M. (2001). *La animación sociocultural: una propuesta metodológica* (8a ed.). Madrid: Editorial Popular.

Crespo, F. (2019). *Repensar la participació en clau de governança. Experiència participativa en un agrupament escolta i guia*. Treball Final de Màster. Màster en Democràcia i Ciutadania. Universitat de Barcelona. Tutora: A. Novella (p. 64-65). Document pendent de publicació.

Essomba, M.À. (2008). *Codi Obert. Programari lliure per a caps*. Valldoreix (Barcelona). Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

Franch, J. (1985). *El lleure com a projecte*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Muñoz, A. (2019). *Competències per a la vida en el lleure educatiu* (1a ed.). Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Aliança Educació 360. Recuperat de www.fbofill.cat

Novella, A. (2012). "La participación infantil: concepto dimensional en pro de la autonomía ciudadana". De la tesi *Teoría de la educación. Educación y cultura en la sociedad de la información*, 13 (2), 380-403.

Novella, A. (2014). "L'arquitectura de la participació infantil, construïda «amb i des dels infants»". Col·lecció Articles de Reflexió. Fedaia, 3, 1-23. Recuperat de http://www.fedaia.org/sites/fedaia/files/uploads/article_de_reflexio_fedaia._ana_novella.pdf.

Novella, A., i Llena, A. (2018). "Impulsem la participació dels infants en els serveis i projectes municipals". Barcelona. Recuperat de <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxiu-documents/impulsemparticipacio-infants-serveis-projectes-municipals.pdf>.

Novella, A., i Pasqual, L. (2018). "Avanzando desde las propuestas a la acción implicativa y comprometida". Del llibre de Novella, A. i Llena, A. *Impulsar la participación infantil. Los consejos de infancia y adolescencia*. Barcelona. Graó (p.171-184).

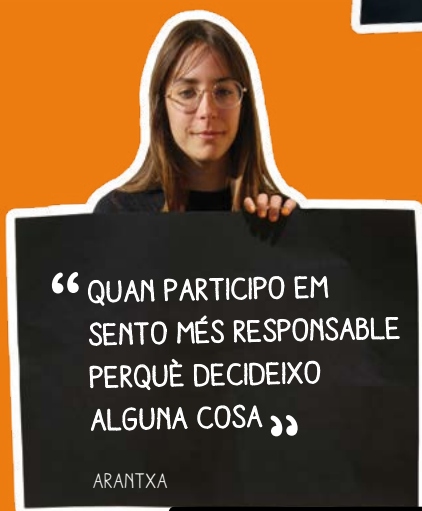
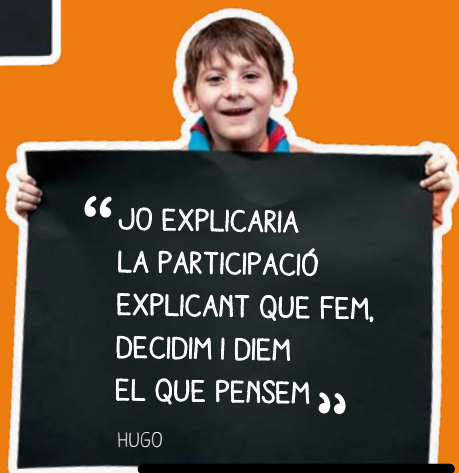
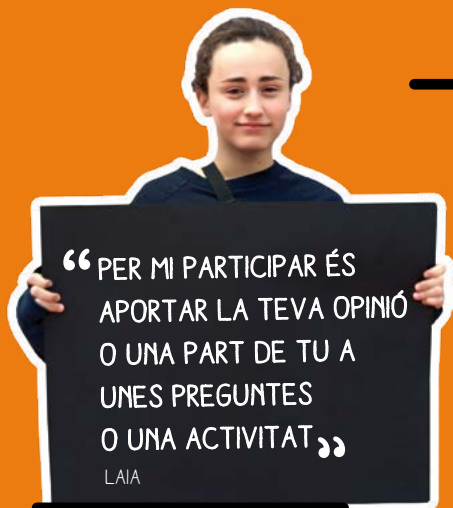
Novella, A.; Ucar, X.; Turon, N.; Rodrigo, P.; Arenillas, M. i Páez, J. (2016). "*El empoderamiento juvenil desde los jóvenes. Procesos de evaluación participativa*". Congrés internacional i XXIX seminari interuniversitari Pedagogia Social, Joventut i Transformacions Socials. SPIS, Universitat de Girona.

Plataforma d'Infància de Catalunya (PINCAT) (2017). *Impuls de la participació de la infància i la joventut en la governança de les entitats socials*. Disponible a: http://www.tercersector.cat/sites/www.tercersector.cat/files/pincat_participacio.pdf.

Ruiz, J.A., i Escardíbul, S. (2017). "La participació dels infants i joves en la governança de les organitzacions socials". *El diari de l'educació*. 13 de novembre de 2017.

Santos Bonaventura, S. (2004). *La universidad en el siglo XXI. Por una reforma democrática y emancipadora de la universidad*. La Paz: Cides-UMS, ASDI i Plural editores.

V
V
V

**El projecte
laboratori de
participació
infantil
i juvenil**

El projecte laboratori pas a pas

Presentació

40

Aquesta publicació és fruit d'una reflexió col·lectiva, d'un procés d'experimentació Minyons Escoltes i Guies de Catalunya (MEG) està format per tots aquells i aquelles que hi van ser, que hi són i que hi seran. És per això que convé recordar l'antic Àmbit d'Infància i Joventut, creat per buscar les opcions d'acompanyament que més s'adeqüessin al mètode, tot respectant els infants i els joves de l'entitat.

Com és sabut, els relleus i un munt de reptes són part de la idiosincràsia de MEG i, en un any de traspàs, es va decidir incidir en un objectiu clar, necessari i realista: la participació infantil i juvenil. És per això que l'any 2013 es va crear aquest nou àmbit dins de l'entitat, el qual forma part del Consell Executiu; per tant, també del Comissariat General i la Taula Pedagògica.

MEG és una entitat amb un llarg recorregut de participació i també és una entitat que treballa per un dels agents més imprescindibles per canviar el món: l'educació dels infants i els joves. Però com participen aquests infants i joves als seus agrupaments? I a l'entitat?

Aquestes preguntes i moltes altres es van plantejar a la Formació de Responsables Associatius (FORA) del 2015 i van esdevenir el tret de sortida perquè els adults que acompanyen en el dia a dia de l'entitat es preguntessin com prenen les decisions els infants i els joves dels agrupaments.

Algunes de les preguntes que van sorgir són:

Són realment els infants i els joves qui decideixen què volen fer al cau?

L'entitat té en compte la veu dels infants i els joves a l'hora de prendre decisions?

Qui decideix els pressupostos i a qui van dirigits?

Qui decideix els objectius de l'entitat i a qui van dirigits?

Quins temes de l'agrupament afecten els infants i els joves? Hi tenen poder de decisió?

S'escolten les idees reals dels nens i nenes o acaben decidint els i les caps?

41

I la pregunta més important de totes:

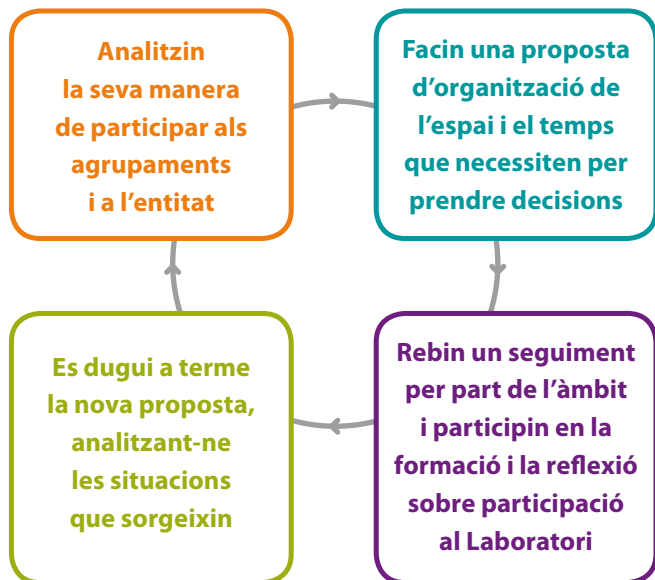
Per què no són els nens i les nenes qui ens fan aquestes preguntes a les persones adultes?

Context del LAB

.....

Una possible resposta a la pregunta anterior podria ser que la cultura de la participació real no està prou estesa ni es practica prou a l'entitat ni en el dia a dia dels infants i els joves perquè siguin ells mateixos qui ens facin preguntes sobre la seva pròpia participació als adults (que ara intentem fer un exercici d'autocrítica). És per això que l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil fa una proposta de projecte de Laboratori d'Innovació i Acció Educativa a la Junta i a la Taula Pedagògica General que és aprovada en les línies de curs de l'Assemblea General 2017/2018.

Aquest projecte, acompanyat sempre per la investigadora Ana Novella, del GREM de la Universitat de Barcelona, pretén que siguin els mateixos nens i nenes i els consells dels agrupaments que:

Per fer-ho es proposa a tots els agrupaments la possibilitat de participar en el projecte del Laboratori. Finalment, seguint criteris de territorialitat, motivació i experiència prèvia, són sis els agrupaments amb qui es compta per fer un seguiment i un acompanyament ben exhaustiu, per després extrapolar-ne les conclusions a altres agrupaments interessats a replantejar-se la seva cultura de participació, i així generar l'efecte taca d'oli.

Els sis agrupaments participants en el LAB són:

- AEiG Alverna, Tarragona.
- AEiG Anselm Albareda, Barcelona.
- AEiG Joan XXIII, Martorell.
- AEiG Pau Casals, Barcelona.
- AEiG Rudyard Kipling, Barcelona.
- AEiG Sant Ferran, Barcelona.

A partir d'aquí es busquen dos representants adults de cada agrupament i dos representants dels infants o els joves de cada agrupament. Ells i elles són qui s'encarreguen de formar-se a les trobades del LAB general i de traspasar la informació a tot el seu consell o branca, i viceversa.

«Així, ja està quasi tot en marxa per començar el LAB, vejam què tenim...»

- 1. Sis agrupaments replantejant-se la seva participació (metaparticipació), en constant formació i seguiment per part de l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil, i cercant com millorar la presa de decisions partint dels interessos i les necessitats dels infants i els joves.**
- 2. La junta de l'entitat formant-se sobre participació infantil i juvenil.**
- 3. Dos adults representants de cada agrupament (12 adults en total), en constant formació i intercanvi.**
- 4. Dos infants representants de cada agrupament (12 infants en total), en constant formació i intercanvi.**
- 5. L'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil, compost per cinc persones, encarregant-se del seguiment, el traspàs i la planificació del projecte.**
- 6. El GREM, de la Universitat de Barcelona, acompanyant a través de la investigadora Ana Novella Cámara.**
- 7. Una entitat amb ganes de millorar la participació dels infants i els joves.**

«Així doncs, que comenci la ruta!»

Cronograma

Del setembre al novembre de 2017

Cerca dels sis agrupaments participants al Laboratori.

- Criteris de territorialitat, motivació i experiència prèvia.
- Cada agrupament participant escull dos representants dels caps i dos representants dels infants i els joves. A cada agrupament se li assigna una persona de l'àmbit per fer seguiment.

Desembre de 2017

- **1a trobada:** trobada dels participants en el projecte a Can Cadena.

Gener de 2018

- **2a trobada:** formació per als caps participants en el projecte, els responsables pedagògics d'algunes demarcacions i els membres de l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil.
- Després d'aquesta trobada, es fan reunions de seguiment de l'àmbit amb els agrupaments.

Març de 2018

- **3a trobada:** formació per als caps participants en el projecte.
- Desenvolupament del projecte als agrupaments.

Maig de 2018

- **4a trobada:** trobada final amb els infants, els joves i els caps representants dels agrupaments i alguns membres del Consell Executiu de MEG.

Juny de 2018

- Els agrupaments presenten el recull escrit de l'experiència del Laboratori.

Octubre de 2018

- Els agrupaments segueixen treballant la participació de manera autònoma.

Del gener a l'abril de 2019

- Reunions de seguiment entre l'àmbit i els agrupaments.
- Tancament del projecte.

Les trobades i les activitats

A continuació es detallen les trobades del LAB que es duen a terme al llarg del projecte.

A aquestes trobades hi són convocats els infants i els joves representants dels agrupaments, els i les caps representants dels agrupaments, els i les membres de l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil i la investigadora Ana Novella.

Es tracta, doncs, de diversos espais de formació, reflexió i posada en comú de les primeres situacions, discussions, frustracions i conclusions que van sorgint a partir de reflexionar sobre el propi model de participació, el de cada agrupament. També és un moment d'acompanyament entre iguals (entre infants, joves i adults), carregat d'il·lusió per crear un nou model participatiu que tingui en compte tot-hom i, en especial, el tresor de l'escoltisme: els infants i els joves.

En aquestes trobades es duen a terme diverses activitats al voltant de la participació infantil i juvenil que queden detallades en aquesta publicació. Algunes propostes podrien servir per iniciar futurs processos de reflexió envers la participació infantil i juvenil als agrupaments, però cal recordar que en cap cas es tracta d'una recepta aplicable a qualsevol agrupament i en qualsevol context. Cal valorar la situació concreta i adaptar-hi les activitats.

>>>

Durant totes les sessions hi ha el botó *tradueix-m'ho*, que serveix per demanar una explicació sobre una paraula o un concepte que no s'entén bé. Aquest botó (qualsevol objecte al mig de la rotllana) és útil per en cas que s'utilitzin tecnicismes o especificacions molt concretes d'un agrupament, així com per a explicacions dels adults basades en experiències que els infants no han viscut. Per exemple, si un cap diu "A FOCA vaig aprendre que...", és possible que un infant o un jove premi el botó *tradueix-m'ho*, perquè pot ser que no sàpiga què és la FOCA, ja que és la formació de caps. Dominar aquesta informació, respecte als infants i els joves, ens posiciona en una situació de poder i cal llimar aquestes diferències.

TROBADA 1

DATA 02/12/2017

LLOC Seu de MEG (Can Cadena), Valldoreix

PARTICIPANTS Caps, infants i joves

- ▶ AEiG Alverna, Tarragona.
- ▶ AEiG Anselm Albareda, Barcelona.
- ▶ AEiG Joan XXIII, Martorell.
- ▶ AEiG Pau Casals, Barcelona.
- ▶ AEiG Rudyard Kipling, Barcelona.
- ▶ AEiG Sant Ferran, Barcelona.
- ▶ Àmbit de Participació Infantil i Juvenil de MEG.
- ▶ Ana Novella, investigadora del GREM de la Universitat de Barcelona.

OBJECTIUS

- ▶ Conèixer-se entre els participants.
- ▶ Compartir el projecte i les expectatives.
- ▶ Iniciar coneixements en relació a la teoria de la participació infantil i juvenil.
- ▶ Apoderar (donar poder) i empoderar (treballar la validesa personal i l'autonomia) els infants i els joves per tal que siguin sobirans de les seves decisions.
- ▶ Compartir recursos per tal que es puguin aplicar en els projectes de cada agrupament.

DESENVOLUPAMENT

Sessió de presentació inicial i compartició del projecte.

A l'inici d'aquesta sessió es duen a terme alguns jocs de coneixença i a continuació es fan un seguit d'activitats.

ACTIVITAT 1 - DESCRIBRE L'AGRUPAMENT

DURADA 60 min aprox.

MATERIAL Cartolines i retoladors de colors

PARTICIPANTS Infants, joves i caps

► Infants i joves

Se'ls dona una cartolina amb la consigna de descriure el seu agrupament (procedència, nombre de persones, característiques, etc.). Si volen també poden incidir en els espais de decisió dels seus agrupaments.

► Caps

Se'ls dona una altra cartolina perquè expliquin quins projectes, dinàmiques i cultura de participació tenen i quins òrgans de decisió que hi ha als seus agrupaments. També han d'escriure en pòstits les fortaleses i els aspectes a millorar del seu cau en relació a la participació infantil i juvenil.

A continuació els i les representants dels infants, els joves i els adults presenten el seu agrupament als i les altres participants del LAB.

ACTIVITAT 2 - PRESENTACIÓ DEL PROJECTE

DURADA 60 min aprox.

MATERIAL Un recipient, plastilina i les cartolines fetes servir anteriorment

PARTICIPANTS Infants, joves i caps

Es col·loca un recipient (si pot ser una olla, millor, pel simbolisme que té) al mig del cercle i es dona un trosset de plastilina a cada participant. Després d'explicar les intencionalitats del projecte, es proposa tirar a dins el recipient un trosset de plastilina que representi cada agents que forma part de MEG (infants, joves, caps, famílies, responsables associatius, exmembres, entorn...). En el moment de posar-hi la plastilina, cada participant explica quin agent hi diposita.

Una vegada s'han tirat tots els agents que hi formen part, es forma una bola amb tots els trossets de plastilina per tal de simbolitzar que Minyons Escoltes i Guies de Catalunya és una entitat constituïda per molts agents diferents amb un mateix objectiu: deixar el món millor de com l'hem trobat. Així doncs, tots

i totes formen part del Moviment i, per tant, tots i totes tenen dret a prendre decisions sobre el funcionament per poder transformar-lo. Finalment, dividim la bola creada en trossets i entre tots i totes construïm la paraula participació, amb aquests trossets de plastilina impregnats de ganes de millorar la participació infantil i juvenil de l'entitat. Cada agrupament s'endú una lletra per presentar al seu cau com a símbol d'aquest projecte compartit.

ACTIVITAT 3 - COM ENS PODEM ORGANITZAR PER PRENDRE DECISIONS DINS DE MEG?

DURADA 60 min aprox.

MATERIAL El que reclamin els infants i els joves

PARTICIPANTS Infants i joves (mentrestant els i les caps participen en una formació que dinamitza la investigadora Ana Novella sobre com acompanyar la participació dels infants i els joves al cau).

Es proposa als infants i els joves que s'autogestionin per tal de respondre a aquesta pregunta:

Com us podeu organitzar, els infants i els joves, per prendre decisions dins de MEG?

Se situa un adult acompanyant a prop només per allò que pugui sorgir que requereixi acompanyament. El fet d'estar sols, sense adults, fa que participin amb més llibertat i sorgeixin lideratges més clars. També participa més tothom i amb més naturalitat.

En aquest cas, els infants i els joves decideixen gravar un vídeo explicant el repte i el projecte LAB per tal d'ensenyar-lo als seus companys i companyes dels agrupaments i que vegin les dimensions del projecte i la necessitat de millorar la participació infantil i juvenil a l'entitat.

Aprofitant que són a la seu principal de MEG, Can Cadena, decideixen ocupar el lloc que normalment ocupen persones adultes a les oficines i gravar una situació d'un telenotícies en què s'explica que aquest espai (sempre utilitzat per adults que prenen decisions que els afecten) ha estat "conquerit" pels infants i els joves.

S'organitzen per gravar-lo i es duu a terme l'enregistrament.

Finalment els infants, els joves i els caps intercanvien sensacions sobre el que han fet durant aquesta estona i expliquen els aprenentatges que s'enduen.

Revisem la trobada i marxem a casa amb la "nostra" lletra de participació, i amb un gran repte.

CONCLUSIONS I REFLEXIONS EXTRETES D'AQUESTA TROBADA

- ▶ Hi ha consells de caps en què els i les trucaires hi són. En alguns consells, hi són convocats en funció de l'ordre del dia.
- ▶ Els nens i nenes no havien estat mai a la seu de la seva entitat, i els sobta molt.
- ▶ MEG és una entitat molt gran, amb molts agents, i la formem tots i totes.
- ▶ Fins ara, els i les caps sempre han decidit pels infants i els joves i ara els costa saber com deixar-los espai per què pensin, decideixin i tinguin protagonisme i poder.
- ▶ Alguns agrupaments senten frustració, però que de mica en mica es transforma amb il·lusió per seguir millorant la participació.
- ▶ Els caus ja treballen molt la participació, però gairebé sempre és en un mode simple o consultiu. Cal arribar a poder projectar les necessitats i els interessos reals dels infants i els joves.

TROBADA 2

DATA 13/01/2018

LLOC Seu de MEG (Can Cadena), Valldoreix

PARTICIPANTS Caps

- ▶ AEiG Alverna, Tarragona.
- ▶ AEiG Anselm Albareda, Barcelona.
- ▶ AEiG Joan XXIII, Martorell.
- ▶ AEiG Pau Casals, Barcelona.
- ▶ AEiG Rudyard Kipling, Barcelona.
- ▶ AEiG Sant Ferran, Barcelona.
- ▶ Membres de la Taula Pedagògica de MEG.
- ▶ Àmbit de Participació Infantil i Juvenil de MEG.
- ▶ Ana Novella, investigadora del GREM de la Universitat de Barcelona.

51

OBJECTIUS

- ▶ Formar els caps i els responsables associatius de l'entitat sobre participació infantil.
- ▶ Acompanyar dubtes, neguits o situacions que hagin pogut sorgir durant la primera etapa del LAB.
- ▶ Analitzar l'organigrama i la presa de decisions de l'entitat i el paper dels infants.

DESENVOLUPAMENT

Sessió de formació sobre participació infantil a caps dels agrupaments participants i membres de la taula pedagògica de MEG.

Es comença la segona trobada del LAB amb un nou joc de coneixença que permet presentar els responsables associatius de l'entitat, que participen en el projecte per primera vegada, a les persones representants dels agrupaments.

ACTIVITAT 1 - ANALITZEM LA PRESA DE DECISIONS

DURADA 60 min aprox.

MATERIAL Cartolines, retoladors de colors i gomets de quatre colors.

PARTICIPANTS Caps i responsables associatius.

Aquesta vegada es proposa dibuixar, en petits grups, l'organigrama de MEG amb tots els espais de presa de decisions que hi ha. A continuació es convida esmentar dos exemples de decisions que es prenen en cada espai. Per exemple: "A l'espai de Comissariat General s'hi decideixen les línies del curs de MEG".

Es posen en comú tots els espais i les decisions que es prenen a MEG i conjuntament es posen els gomets de colors al costat tot responent a la pregunta "A qui afecta aquesta decisió?". Cada color està associat a un dels quatre agents, que són:

- ▶ Infants
- ▶ Caps
- ▶ Responsables associatius
- ▶ Altres (famílies, entitats, entorn...)

Al costat de cada decisió s'hi enganxaran els gomets dels colors dels agents que afecta, podent haver-hi més d'un gomet si afecta més d'un col·lectiu.

Finalment, fent recompte dels gomets de colors, i sense ànims d'avançar conclusions, es pot veure que a qui afecten més les decisions que es prenen a l'entitat acostumen a ser els infants. Però... qui pren aquestes decisions?

ACTIVITAT 2 - DEFINICIÓ DE PARTICIPACIÓ

DURADA 30 min aprox.

MATERIAL Papers i retoladors

PARTICIPANTS Caps i responsables associatius.

Es creen petits grups i cadascun elabora una definició de participació. A continuació, s'intercanvien les definicions entre tots els petits grups i cada petit grup recalca les idees força, hi afegeix elements o modifica el contingut de l'anterior.

D'aquesta manera entre tots i totes es creen diverses definicions.

Se segueix amb la formació teòrica sobre participació infantil i juvenil i sobre com afecta l'entitat.

CONCLUSIONS I REFLEXIONS EXTRETES D'AQUESTA TROBADA

- ▶ Els mateixos infants no són conscients de les possibilitats que tenen.
- ▶ En un principi es té por de les decisions que puguin arribar a prendre els infants i els joves.
- ▶ Per fer real la presa de decisions dels infants i els joves cal un procés de deconstrucció del rol dels caps.
- ▶ Saber comunicar és molt important en un projecte de participació. El missatge ha de ser clar, tothom l'ha d'entendre.
- ▶ Als espais de participació mitjançant representants sempre és millor que s'hi pugui anar en parella.
- ▶ Els lideratges dels infants i els joves haurien de ser rotatoris: tothom hauria de tenir l'oportunitat de passar per la reunió, per poder veure totes les actituds que hi ha dins d'una assemblea.
- ▶ La creativitat és molt important per als processos participatius. Es poden trobar diverses maneres de treballar, més artístiques i creatives.
- ▶ Com a caps no s'ha d'influenciar, però com a educadors cal potenciar estratègies i valors que no s'han d'amagar.
- ▶ Com a caps, sempre cal considerar per sobre de tot la protecció i la seguretat dels infants i els joves, i per això cal entendre que s'ha d'interferir en les decisions que puguin posar-les en perill.
- ▶ Es vol una estructura assembleària i que a partir dels projectes es pugui influir en la participació i la presa de decisions
- ▶ S'ha perdut molt l'escolta als infants. La base de tot és escoltar-los.
- ▶ Com podem aconseguir que les opinions no tinguin més o menys valor en funció de qui les emeti?
- ▶ Perquè els infants i els joves prenguin decisions cal respectar els seus ritmes.
- ▶ Concepte d'aprenem fent. En el cas de la participació, a participar se n'aprèn participant. Cal deixar que visquin experiències de participació i les valorin ells mateixos.
- ▶ Els infants i els joves no són futurs ciutadans, sinó que ja són ciutadans.
- ▶ Com a caps, cal entendre, conèixer i ser conscients de la participació.

- ▶ Manca cultura de participació.
- ▶ Els infants i els joves són un col·lectiu capaç que forma part de l'entitat no com a consumidors sinó com a part important, significativa.
- ▶ No es pot pensar la participació com a adults. Cal que codissem el canvi amb els infants i els joves.
- ▶ Tenir una assemblea no es garanteix de participació
- ▶ Actualment els infants participen fins on el món adult els deixa.

TROBADA 3

DATA 17/03/2018

LLOC Seu de MEG (Can Cadena), Valldoreix

PARTICIPANTS Caps

- ▶ AEiG Sant Ferran (Barcelona).
- ▶ AEiG Rudyard Kipling (Barcelona).
- ▶ Àmbit de Participació Infantil i Juvenil de MEG.
- ▶ Ana Novella, investigadora del GREM de la Universitat de Barcelona.

OBJECTIUS

- ▶ Fer seguiment de l'estat actual del LAB.
- ▶ Revisar la nova organització implementada als agrupaments.
- ▶ Acompanyar dubtes, neguits i situacions del LAB sorgits als agrupaments.
- ▶ Seguir la formació sobre participació infantil i juvenil.

DESENVOLUPAMENT

Sessió de seguiment, exposició i treball de dubtes sobre el projecte amb els caps dels agrupaments participants.

ACTIVITAT 1 - FOTOGRAFIA DEL LAB

DURADA 15 min aprox.

PARTICIPANTS Caps dels agrupaments i membres de l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil.

Per tal de posar-se al dia sobre l'estat actual del LAB, els i les representants dels agrupaments creen una "fotografia corporal" que simula la situació que es viu a l'agrupament. Els i les altres participants expressen què hi veuen (o interpreten) a la fotografia. Després, l'agrupament "fotografiat" explica què havia representat.

ACTIVITAT 2 - ESPAI DE DUBTES I PREGUNTES

DURADA 60 min aprox.

MATERIAL Pòstits i bolígrafs

PARTICIPANTS Caps dels agrupaments i membres de l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil.

Es genera un espai de dubtes perquè tots els participants puguin escriure i enganxar preguntes sobre el procés que s'està vivint i sobre com el Consell de Caps pot acompanyar aquest procés. Es responen els uns als altres, amb aportacions dels membres de l'àmbit i de la investigadora Ana Novella.

Se segueix amb la formació teòrica sobre participació infantil i juvenil i sobre com afecta l'entitat .

ACTIVITAT 3 - LA CAIXA

DURADA 10 min aprox.

MATERIAL Una caixa amb un mirall

PARTICIPANTS Caps dels agrupaments i membres de l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil.

En rotllana va passant per totes les mans una de les possibilitats del canvi (una caixa amb un mirall a dins). Cadascú l'obre, en mira l'interior i la passa sense dir res.

Finalment es conclou que:

"Som nosaltres, la nostra mirada. Aquesta mirada va canviant. No sempre és optimista, però tenim el canvi a les nostres mans. Les ganes, el compromís, les possibilitats de canvi, l'optimisme".

CONCLUSIONS I REFLEXIONS EXTRETES D'AQUESTA TROBADA

- ▶ S'ha de reforçar i revisar el que es va aconseguir, d'on es ve, en quin punt ens vam quedar l'últim dia... amb el grup d'infants i joves.
- ▶ Quan tenim grups d'infants i joves s'ha de tenir confiança en ells i fer processos forts i sòlids com a caps per acompanyar-los. El Consell de Caps ha de poder veure els efectes i els beneficis de tenir una assemblea d'infants i joves.
- ▶ Els infants i els joves poden construir en funció del reconeixement que els donen els adults. S'han de posar en valor, s'han de sentir importants.
- ▶ A vegades els adults limiten les possibilitats dels infants, sobretot la seva creativitat. Cal detectar quan això passa i modificar la conducta per generar processos paral·lels amb el grup d'infants i joves i també amb els grups d'adults que els acompanyen.
- ▶ Es poden crear espais comuns, de trobada conjunta (d'infants, joves i adults), per créixer plegats.
- ▶ Neguiteja pensar "Qui decideix què han de decidir els infants i els joves?". Possiblement és perquè, en no tenir una cultura de participació estesa a l'agrupament, encara cal inspiració dels adults.
- ▶ Cal escoltar la veu dels més petits.
- ▶ S'ha de trencar la verticalitat per educar de manera horitzontal. Això no vol dir deixar de fer les funcions adultes. Com a cap s'ha de ser responsable de garantir la protecció, la seguretat i el treball en valors, tot seguint el mètode escolta.
- ▶ Cal trobar estructures noves que no invalidin els espais que ja hi ha creats, sinó que es retroalimentin.
- ▶ La dinamització dels espais d'infants i joves hauria de ser per part de si mateixos. Els adults acompanyen l'espai i els processos.
- ▶ Ha de ser un procés de tot l'agrupament, de canvi pedagògic a les branques i als espais generals del cau.
- ▶ La implicació dels adults en la participació infantil i juvenil de les branques no pot ser subjectiva (que cada cap faci el que vulgui en relació a la participació infantil i juvenil a la unitat que porta). Ha de ser un projecte d'agrupament i tots els caps han de viure aquest procés: cal deixar lloc a la participació als espais educatius de l'agrupament.

TROBADA 4

DATA 19/05/2018

LLOC Torre Jussana, Barcelona

PARTICIPANTS Caps, infants i joves

- ▶ AEiG Alverna.
- ▶ AEiG Kipling.
- ▶ AEiG Pau Casals.
- ▶ Àmbit de Participació Infantil i Juvenil de MEG.
- ▶ Membres del Consell Executiu de MEG.
- ▶ Ana Novella, investigadora del GREM de la Universitat de Barcelona.

OBJECTIUS

- ▶ Compartir el procés.
- ▶ Definir els reptes de futur.
- ▶ Valorar el curs del LAB.
- ▶ Escoltar la veu dels infants i els joves que han dut a terme el LAB.

DESENVOLUPAMENT

Sessió de tancament de la primera fase del projecte i definició dels reptes de futur.

ACTIVITAT 1 - EXPRESSIÓ LLIURE DE L'ESTAT ACTUAL DEL LAB

DURADA 60 min aprox.

PARTICIPANTS infants i caps representants dels agrupaments i membres de l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil.

Es demana, per agrupaments, que els infants representin l'estat actual del LAB a través d'una explicació, una petita obra de teatre, una cançó, un mural, etc. Tenen un temps per preparar-ho conjuntament amb els i les caps del seu agrupament. Un cop feta l'explicació, cadascun dels altres agrupaments i l'àmbit els fan una pregunta i una felicitació (o els destaquen alguna cosa que els hagi agradat) sobre el seu model participatiu.

ACTIVITAT 2 - PENSEM SOBRE LA PARTICIPACIÓ

DURADA 60 min aprox.

MATERIAL Peces de Lego i retoladors permanents

PARTICIPANTS Infants representants dels agrupaments i membres de l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil.

Es col·loquen les peces de Lego al mig de la rotllana. Els i les participants es distribueixen les peces i es reparteixen els retoladors permanents. Cada infant o jove ha d'escriure o dibuixar a les seves peces responnent la pregunta "Què necessites per participar?".

A continuació, seguint l'ordre de criteris aleatoris que proporcionen les peces (el color, la mida, la forma...), per tal d'evitar possibles rols i lideratges, els nens i nenes comparteixen el que han escrit i col·loquen les peces al centre de la rotllana. Ho fan entrelaçant-les entre si per temàtica, de manera que acaben construint una gran torre de "necessitats dels infants i joves per participar".

D'aquesta dinàmica se n'extreuen la majoria de les frases del calendari del curs 2018/19 que elabora Minyons Escoltes i Guies amb la col·laboració de les entitats escoltes i guies dels territoris de parla catalana (unides pel projecte 4vents) amb l'objectiu de compartir arreu allò que els infants i els joves consideren necessari per participar.

Paral·lelament, els i les caps segueixen la formació sobre com acompanyar els processos de participació tot responent a preguntes amb pòstits.

ACTIVITAT 3 - ESPAI DE DUBTES I PREGUNTES

DURADA 60 min aprox.

MATERIAL Pòstits i retoladors

PARTICIPANTS Caps dels agrupaments i membres de l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil.

Espai per compartir dubtes, pors i reflexions que han sorgit en l'últim tram del Laboratori. Primer hi ha un espai individualitzat de reflexió en què cada participant

escriu el seu comentari o pregunta en un pòstít. S'enganxen els pòstits a la paret i s'agrupen en el cas que puguin sorgir preguntes/comentaris similars.

Una vegada exposats els temes a parlar (extrets de l'agrupació dels pòstits), es genera debat i reflexió conjunta per anar construint, entre totes, possibles respostes i reflexions, amb el suport i l'acompanyament d'Ana Novella, investigadora del GREM de la Universitat de Barcelona.

CONCLUSIONS I REFLEXIONS EXTRETES D'AQUESTA TROBADA

Els nens i nenes necessitem

- ▶ Idees
- ▶ Interès
- ▶ Creativitat
- ▶ Imaginació
- ▶ Ganes
- ▶ Altres persones
- ▶ Motivació
- ▶ Comunicació
- ▶ Ser escoltats
- ▶ Una manera de participar
- ▶ Maneres d'expressar-se
- ▶ Papers i material
- ▶ Ajuda
- ▶ Un lloc
- ▶ Temps
- ▶ Fer preguntes
- ▶ Escoltar
- ▶ Iniciativa
- ▶ Ànims
- ▶ Molta gent motivada
- ▶ Gent
- ▶ Nens i nenes i portaveus dels caus

El projecte laboratori dins dels agrupaments

A continuació es mostra un resum de com ha sigut l'experiència dels agrupaments participants al LAB. Es descriu el procés viscut des de l'inici del LAB (curs 2017/18) fins a com ha continuat un curs després (2018/19); és a dir, el punt de partida, les accions i els canvis, i finalment els reptes de futur.

61

Aquesta descripció s'ha elaborat a partir de la informació recollida en:

- Les quatre trobades del projecte LAB
- Les visites de seguiment que ha fet l'àmbit als agrupaments participants
- Les fitxes de recull de l'experiència que van omplir els infants, els joves i els caps
- Altres informacions que han fet arribar les respectives comissions de participació dels agrupaments, ja sigui oralment o per escrit.

Pretén plasmar la seva experiència de manera respectuosa i com més fidel millor a la realitat viscuda a cada agrupament. Per assolir-ho s'han inclòs els agrupaments en el procés de revisió d'aquest punt.

AEiG Alverna (Tarragona)

Nombre d'infants, joves i caps en els cursos 2017/18

21 caps i 95 infants i joves

Demarcació/sector

Demarcació de Tarragona

Any d'obertura

1969. El curs 2018/19 van celebrar el seu 50è aniversari.

Qui i com participen al LAB?

Tot l'agrupament participa al LAB. La Comissió de Participació Infantil (PI), formada per quatre caps, lidera els temes de participació a l'agrupament, fa d'enllaç amb l'àmbit i participa a les trobades del LAB. Aquesta comissió ja existia prèviament al LAB. També hi ha alguns infants i joves que participen a les dues trobades.

Punt de partida

Per què s'apunten al projecte?

El Consell de Caps sent inquietud per treballar la participació infantil i juvenil més enllà de les branques. Anteriorment, ho feien amb la decisió del projecte de curs de l'agrupament. No els convenia el model participatiu amb què s'estava prenent aquesta decisió i havien iniciat un procés de revisió, anàlisi i formació per tal de millorar i fer créixer la participació infantil i juvenil a l'agrupament. Enmig d'aquest procés, els apareix l'oportunitat de sumar-se al LAB i s'hi apunten.

Què esperen del LAB?

Caps

- Poder aportar al Consell de Caps tot el que aprenguin a les trobades del LAB i que sigui un espai per créixer com a caps i com a persones.
- Aprendre moltes coses que es puguin aplicar i fer una progressió al llarg del curs.
- Millorar quant a participació infantil i juvenil a l'agrupament, que és un objectiu que ja fa temps que tenen.
- Que el LAB els serveixi i que a final de curs hagi hagut canvis.

Infants/joves

- Conèixer gent nova i jocs nous
- Passar-ho bé i poder explicar-ho als companys i companyes.

Com està la participació infantil a l'agrupament en el moment inicial?

Els infants i els joves participaven molt més de la presa de decisions a nivell de branca que a nivell general de l'agrupament. A la branca participaven en tot el procés del projecte d'unitat amb l'acompanyament dels caps, així com també en la decisió i la preparació dels campaments d'estiu.

A nivell general de l'agrupament, tenien un projecte de curs de tot l'agrupament i els infants i els joves participaven en el procés de decidir-lo. Ho feien de la següent manera:

1. Els i les caps plantejaven una sèrie d'objectius que es presentaven als infants i els joves.
2. Els infants i els joves feien una pluja d'idees de possibles projectes relacionats amb aquests objectius.
3. Cada unitat escollia dues o tres idees.
4. Els i les caps desenvolupaven aquestes idees i les retornaven als infants i els joves.
5. Les unitats ordenaven les diferents idees segons preferència i així quedava escollit el projecte de curs.

Tot i que la intenció era de donar protagonisme als infants i els joves, els i les caps valoraven que no acabava de ser un procés participatiu:

D'una banda, els adults tenien un paper molt determinant, sobretot pel que fa al plantejament dels objectius inicials i també en el desenvolupament de les idees dels infants i els joves. D'altra banda, els infants i els joves no participaven gaire i no se sentien seu el projecte, ja fos perquè els mancaven eines que els permetessin recollir totes les opinions a la pluja d'idees o perquè els costava reconèixer la idea desenvolupada pels caps com a pròpia.

Davant aquesta situació, el Consell de Caps es va plantejar possibles solucions. En un primer moment, pensaven a allargar el procés dos cursos de cau, el primer per fer la tria del projecte i el segon per dur-lo a terme. Van descartar-ho perquè van valorar que no tenia sentit allargar-ho tant en el temps. Finalment, van decidir aturar la dinàmica i replantejar com fer-ho millor. Així, el curs 2016/17 no hi va haver projecte i algunes caps van començar a formar-se en participació.

Procés, accions, canvis

.....

Curs 2017/18

En un primer moment, els infants i els joves que venen a la primera trobada els proposen directament les caps de la comissió PI, tenint en compte diversos aspectes: que no tinguessin els caps de setmana molt ocupats (bàsquet, activitats extraescolars, etc.), representativitat de gènere, representativitat d'unitats, participació en gran grup/motivació al cau, recorregut a l'Alverna...

Després de la primera trobada del LAB, s'emporten l'encàrrec de transmetre el que s'ha viscut a la resta d'infants i joves de l'agrupament i proposar-los si volen iniciar un procés per decidir com volen participar en el funcionament de l'agrupament. Ho fan de la següent manera:

1. Es reuneixen la Comissió de Participació Infantil (PI) i els infants que van anar a la trobada per tal de veure que s'ha entès i decidir com volen fer el traspàs a tot l'agrupament. Hi ha la sensació que se senten pressionats i que s'estan espantant. Es decideix que s'ensenyarà a les unitats el vídeo que havien gravat els infants i els joves a la trobada.
2. Es tornen a reunir la comissió PI i els infants que van participar a la trobada per preparar el material per a l'endemà fer el traspàs a les unitats. S'ensenyarà el vídeo i faran una explicació d'on, qui i què van fer a la trobada. Es busca que siguin els infants qui decideix el desenvolupament de tot plegat i hi ha dubte de fins a quin punt els i les caps poden proposar coses que saben que seran més pràctiques.
3. Es fa el traspàs de l'encàrrec a les unitats de si volen participar i de quina manera. Ho fan els dos infants que van participar a la primera trobada. Les unitats van passant i ells els fan l'explicació. Després cada unitat parla de com volen participar.
4. Surten diverses propostes de com organitzar-se per participar i se'n decideix una.

L'estructura organitzativa de l'Alverna

- Els infants i els joves de tot l'agrupament s'organitzen en set grups d'entre 10-15 persones.
- Els grups estan formats per:
 - membres de diferents edats (grups intergeneracionals)
 - un o una representant, escollida pel mateix grup
- Hi ha un o dos caps (que varien al llarg del curs) que estan pendents de cada grup per ajudar-los si s'encallen o sorgeixen dubtes, sempre vetllant perquè el grup s'autogestioni.

Els infants i els joves havien decidit que volien fer grups mixtes de gènere i edat. Es creen a l'atzar, es fan files per edats i els i les caps ajuden a confeccionar-los. Un cop formats, es fan alguns canvis que, segons criteris dels adults, facilitaran la dinàmica posterior (persones que funcionen millor separades, persones que necessiten un adult que els acompanyi...). El resultat són grups formats per aproximadament

un persona de cada generació, és a dir: dos castors i llúdrigues, tres llops i daines, tres rangers i noies guia, tres pioners i caravel·les i algun o alguna trucaire.

La dinàmica de funcionament

Cada inici de cau tenen 15-30 minuts per fer assemblees simultànies (una per cada grup) per tractar temes que s'havien pactat prèviament. Alguns infants o joves passen per les rotllanes de cada grup a recordar quins són aquests temes. Els i les caps que acompanyen han de tenir el paper més passiu possible: entrant i sortint de les rotllanes, estant disponibles quan se'ls necessita i ajudant a desenrollar en casos puntuals, però vetllant perquè els infants i els joves protagonitzin l'assemblea i s'autogestionin. Finalitzada l'estona d'assemblea, es busca un temps i espai perquè els i les representants es trobin i posin en comú el que s'ha decidit als grups respectius. A vegades es fa just després de les assemblees, a vegades a final del cau..., encara no s'ha trobat establert un temps i un espai fixos per a la posada en comú.

En els 15-30 minuts que es dediquen a participació abans es feia joc conjunt.

Curs 2018/19

Els i les caps creen uns nous grups respectant criteris que havien definit els infants i els joves. Per exemple, que hi hagués un nen i una nena o un noi i una noia de cada generació. Aquest cop es posa més atenció a les subjectivitats de cadascú alhora de pensar-los, en comptes de fer-ho a l'atzar. A més, s'assignen caps que acompanyen cada grup. Els infants i els joves representants de cada grup, tot i que s'havien pensat com a fixos al llarg del curs (persona representant i suplent), a la realitat acaben sent rotatius entre els membres del grup. Sovint desenvolupen aquest rol membres de les branques grans.

Pel que fa a la dinàmica de funcionament es manté més o menys la mateixa que els cursos anteriors.

A partir del que es va dir a les assemblees finals del curs anterior, els i les caps planifiquen els temes que es treballaran aquest curs 2018/19:

- La participació en les celebracions
- La participació en la preparació del 50è
- La bústia d'eixos d'animació per a excursions conjuntes

Reptes de futur

La Comissió de Participació Infantil de l'Alverna, fent revisió, extreu les conclusions següents:

Potencialitats

- Els infants i els joves estan participant en els temes sobre els quals havien expressat que volien decidir. D'aquesta manera hi ha resultats palpables per als infants i els joves.
- És bo que els petits grups siguin estables, ja que, d'aquesta manera, es coneixen i es creen dinàmiques de gestió d'equip.
- Hi ha cohesió entre diferents edats i estan acostumats a treballar en grups mixtes.

Aspectes a millorar

- Augmentar la implicació i la motivació de tot el Consell de Caps en el treball i la millora de la participació infantil i juvenil.
- Marcar-se objectius més transformadors quant a participació a nivell de Consell de Caps.
- Trobar un espai per al joc conjunt, ja que abans existia i es troba a faltar (s'ha substituït pel "moment d'assemblees").
- Aportar dinamisme o quelcom atractiu per tal que el moment de participació sigui menys rutinari.
- Consolidar la participació com a pròpia en la cultura i el projecte educatiu de l'Alverna, més enllà dels temes puntuals del curs en què els infants i els joves volen participar.
- Augmentar la motivació dels pioners i les caravel·les i els trucaires a l'hora de participar a les assemblees

Propers passos

- Treballar la participació infantil a nivell de Consell de Caps.
- Fer formació de participació als i les caps que no formen part de la comissió PI.
- Establir temes transversals fixos de cada curs que es decideixin amb la participació d'infants i joves.

AEiG Rudyard Kipling (Barcelona)

Nombre d'infants, joves i caps en els cursos 2017/18

18 caps i 83 infants i joves

Demarcació/sector

Demarcació del Barcelonès, Sector IV

Any d'obertura

Entre el 1967 i el 1969. El curs 2018/19 van celebrar el seu 50è aniversari

Qui i com participen al LAB?

Tot l'agrupament participa al LAB.

Ho lidera la Comissió de Participació Infantil i Juvenil de l'agrupament

(tres caps) tant a nivell intern de l'agrupament com a nivell de participació a les trobades del LAB, i a l'hora de fer d'enllaç amb l'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil de MEG. Aquesta comissió es crea amb motiu de la participació al LAB, anteriorment existia la comissió Consell d'Infants. Els i les caps participen en totes les trobades i els infants i els joves s'afegeixen també en l'última.

Punt de partida

Per què s'apunten al projecte?

- **Per tradició històrica:** al cau fa molts anys que treballen la participació infantil.
- **Per recomanació** del Sector IV de Barcelonès, després del treball de participació que es va fer a nivell de sector durant el curs 2016/17.
- **Per projecte:** tenen ganes de seguir treballant el tema i de millorar el funcionament actual del seu Consell d'Infants, ja que forma part de l'essència del seu agrupament.

Què esperen del LAB?

- Que a final de curs el seu Consell d'Infants funcioni de manera fluida: que els infants i els joves tinguin un paper més actiu en la dinàmica del consell i en la presa de decisions, i els caps, un paper més d'acompanyament.
- Que el LAB els aportï recursos necessaris per treballar la participació al cau i, sobretot, per motivar als infants i els joves a participar.
- Que els infants es motivin i diguin que va estar bé participar al LAB.

**Aquestes frases van ser extretes de la primera trobada del LAB, on l'agrupament no va poder venir amb infants i joves, i només representen les opinions dels i de les caps.*

Com està la participació infantil a l'agrupament en el moment inicial?

Són un agrupament que fa molts anys que treballa la participació infantil més enllà de la branca:

D'una banda, l'agrupament tenia un **consell d'infants** des de 2014. Aquest consell va néixer fruit del projecte de curs de directors d'una cap. Des d'aleshores, cada curs s'intentava donar-li força i consolidar-lo, però a mesura que avançava el curs el projecte dequeia. A l'inici del curs 2017/18, el Consell d'Infants era:

- Representatiu: estava format per màxim dos infants/joves representants de cada unitat, seguint criteris de paritat
- Amb compromís de continuïtat; és a dir, les mateixes representants al llarg del curs i una persona suplent per si un representant faltava.

La dinàmica de funcionament consistia en que el Consell d'Infants es reunia cada dues o tres setmanes i preparava dinàmiques per traslladar decisions a les unitats. Els i les caps dinamitzaven aquestes activitats amb la branca. Un cop s'havia pres una decisió, cada representant d'unitat ho retronava al Consell d'Infants. Per exemple, el Consell d'Infants va decidir que cada unitat preparés una activitat per a tot l'agrupament.

D'altra banda, **els i les trucaires participaven en alguns consells de caps**, principalment a:

- La roda d'unitats, que es feia a final de cada trimestre
- La Comissió de Carnestoltes
- Consells puntuals en què es tractaven temes que els caps i les caps consideraven que afectaven més directament els trucaires
- O bé quan la unitat ho demanava.

Últimament el Consell d'Infants s'estava vivint amb mandra i cert rebuig i costava que els infants i els joves hi volguessin participar, sobretot a les branques grans. El Consell de Caps seguia apostant-hi amb la intenció de reforçar la participació infantil i eren els i les caps qui s'encarregaven que hi hagués representants de les diferents unitats. Això es traduïa en el fet que alguns infants i joves hi participaven "un xic forçats". Aquesta situació preocupava als i les caps i es volia trobar la manera que els infants i els joves poguessin participar en les decisions d'una manera més fàcil i engrescadora.

Procés, accions i canvis

.....

En començar el curs els i les caps estableixen els temes que es portaran al Consell d'Infants: activitats concretes, projecte de curs i propostes per a la celebració del 50è.

Curs 2017/18

La Comissió de Participació Infantil i Juvenil i el Consell de Caps de l'agrupament passen per un moment de qüestionament del seu model participatiu:

"Estem fent realment participació infantil?", "On volem anar?", "Què està passant

perquè el Consell d'Infants els faci mandra?", "Fins a on poden decidir els infants i els joves, i què hem de decidir els caps?", "Qui decideix sobre quins temes decideixen els infants i els joves?", "És participació si som els adults els que els estem dient sobre què han de decidir?", "I, si els adults no els ho diem, com aconseguim que els infants i els joves comencin a participar?", "Si ara els infants i els joves poden decidir-ho tot, quin paper tenim els i les caps?", "I, si els infants i els joves no volen participar, què fem?", "Els infants i els joves poden opinar i decidir sobre tots els temes?", "On són els límits?"

Hi ha part del Consell de Caps que se sent motivada en treballar per la millora del model participatiu del Kipling, per empoderar més els infants i els joves. Una altra part del consell està d'acord a fer-ho però no vol implicar-s'hi tan a fons. I hi ha una tercera part que és més escèptica amb el tema.

És un temps de debat, reflexió, discussió i busca de consens. Finalment el Consell de Caps decideix tirar endavant amb el LAB i treballar per un canvi del seu model participatiu.

A partir d'aquest moment

Es continua amb un procés de replantejament de cap a on es vol anar quant a participació infantil. Hi participen caps i infants i joves i ho lidera la Comissió Participació Infantil i Juvenil per tal que siguin els mateixos nens i joves qui prenguin aquesta decisió.

Un dels objectius principals de la comissió és aconseguir que els infants i els joves estiguin motivats a participar. Amb aquest repte comencen a introduir canvis en la dinàmica de funcionament del Consell d'Infants. Passa a ser:

- Obert a tothom
- Voluntari
- Sense compromís de continuïtat (tot i que es recomana)

La dinàmica de funcionament

Es troben abans del cau, de 16 a 17 h. En aquest moment, no tenen una periodicitat establerta. Entre els que van i venen, solen ser uns 40 infants i joves que hi participen (de 83 que hi ha a l'AEiG).

El Consell d'Infants decideix que **vol participar en l'organització d'una part de la celebració del 50è aniversari** de l'agrupament. Des de les branques es fa una pluja d'idees d'activitats que es traslladen al Consell d'Infants, on es crea una llista. Aleshores es convoca a tots els infants i els joves que volen participar en l'organització del 50è. Es creen comissions per preparar cada activitat. Els infants i els joves s'apunten a les comissions que volen i en les que no hi ha ningú s'elimina l'activitat. Algunes comissions són intergeneracionals i d'altres no, i cadascuna té un o dos caps referents. D'aquesta manera, tots els i les caps hi estan involucrats, no només els de la Comissió de Participació.

A partir d'aquí, al llarg del tercer trimestre, les comissions del 50è es van reunint i van desenvolupant les corresponents activitats.

Els canvis en la dinàmica de funcionament del Consell d'Infants (obert, voluntari i de continuïtat no imprescindible) es valoren molt positivament, sobretot perquè els infants que participen en el consell ho fan amb ganes, que era un dels objectius principals de la comissió.

Curs 2018/19

Els canvis de funcionament del Consell d'Infants duts a terme el curs 2017/18 es valoren molt positivament. Això fa que el Consell de Caps se senti més predisposat a seguir treballant en aquesta línia, sempre que ho lideri la Comissió de Participació Infantil i Juvenil.

Hi ha dos objectius principals per a aquest curs:

- Seguir la preparació del 50è amb les comissions definides el curs anterior.
- Construir el nou Consell d'Infants.

Pel que fa al 50è, tot el Consell de Caps hi està implicat. Hi ha dos caps a cada comissió que acompanyen el procés dels infants i els joves.

En relació a construir el nou consell, la Comissió de Participació Infantil i Juvenil és qui dissenya i lidera el procés. Es pretén oferir diverses experiències participatives: comissions del 50è i descobertes de branca sobre participació. A final de curs, fruit de la revisió de les experiències viscudes, es defineixen les premisses per al nou Consell d'Infants.

Descobertes de participació a les branques

- **CiLL i LLiD:** coneixen la Declaració dels Drets de l'Infant i busquen al barri espais on poder exercir-los.
- **RiNG:** analitzen els diversos graus de participació segons l'escala de Hart i observen com estan presents en diferents situacions de la seva vida i al cau.
- **PiC i Truc:** treballen l'assemblearisme rebent membres de la Tancada Migrant, que els expliquen de primera mà el seu projecte assembleari i les accions empreses per defensar els drets de les persones migrades.

Reptes de futur

.....

La Comissió de Participació Infantil i Juvenil del Kipling, fent revisió, extreu les conclusions següents:

Potencialitats

- Millorar el model participatiu és un objectiu a nivell de consell d'agrupament.
- La Comissió de Participació Infantil i Juvenil està molt viva i motivada i lidera el procés amb força.
- La continuïtat de les comissions del 50è.
- Els i les caps del consell estan més implicats i predisposats que en cursos anteriors.

Aspectes a millorar

- Que la motivació no depengui dels resultats a curt termini.
- Més implicació de tot el Consell de Caps.
- Buscar recursos o estratègies per aconseguir que els pioners i les caravel·les se sentin més motivats a participar al Consell d'Infants.

Propers passos

- Donar a conèixer el projecte a les famílies.
- Procés de deconstrucció-reflexió dels i les caps.
- Incloure el model participatiu i el nou Consell d'Infants al Projecte Educatiu d'Agupament (PEA).

AEiG Sant Ferran (Barcelona)

Nombre d'infants, joves i caps en els curs 2017/18

115 infants i joves i 24 caps

Demarcació/sector

Demarcació del Barcelonès, Sector IV

Any d'obertura

1981

Qui i com participen al LAB?

Tot l'agrupament participa al LAB. A l'AEiG Sant Ferran ja hi havia una comissió de caps que liderava

el treball de participació infantil, que estava formada per alguns caps amb molta motivació i pels responsables pedagògics: comissió Projecte Participació Infantil a l'Agrupament (PPI). Així, els membres d'aquesta comissió són els que fan d'enllaç entre el projecte LAB i l'agrupament, i participen en les trobades. Pel que fa als infants i els joves, van participar a la primera trobada del LAB.

Punt de partida

Per què s'apunten al projecte?

El curs 2017/18 el Consell de Caps es planteja seguir impulsant la participació infantil a l'agrupament. Per fer-ho, volen donar continuïtat al Consell d'Infants (CI) que s'havia creat el curs anterior, que intervingui en més decisions de l'agrupament i millorar-ne la qualitat participativa.

Què esperen del LAB?

Caps

- Aprendre molt i saber gestionar un consell infantil.
- Aprendre i tenir noves idees per saber aplicar-les al seu cau.
- Veient la motivació de l'agrupament creuen que pot ser molt "guai" i podran compartir coneixements amb la resta d'agrupaments de MEG.
- Internament podran obrir moltes més coses al Consell d'Infants i que aquest consell prengui més decisions sobre el que es farà als caus i sobre temes conjunts de l'agrupament.

Infants i joves

- Una oportunitat per poder participar més enllà d'anar al cau.
- Una manera de poder sentir-se més còmodes fent el que volen fer.
- Creuen que el projecte pot funcionar i tenir resultats.

Com està la participació infantil a l'agrupament en el moment inicial?

Fins al curs 2016/17 la participació infantil s'havia treballat a nivell d'unitat. En el cas dels trucaires, podien participar als consells de caps.

El curs 2016/17 van participar en el projecte que es va fer conjuntament amb els agrupaments del Sector IV per impulsar i millorar la participació infantil. Arran del projecte de sector i seguint unes pautes que s'havien donat, a mitjans del curs es va crear el Consell d'Infants de l'agrupament. L'estructura del Consell d'Infants era anàloga a la del de caps, amb representants de cada unitat i rols similars (moderador/a, secretari/ària, tresorer/a...). Durant els mesos que queden de curs, el Consell d'Infants se centra, per una banda, a descobrir com és aquest nou espai

i què hi poden fer i, per l'altra, a seguir la proposta del Consell de Caps sobre decidir com serà el darrer dia de cau. El resultat és força similar al que s'havia fet els anys anteriors, quan ho organitzava el Consell de Caps.

Procés, accions i canvis

.....

Curs 2017/18

Es dona continuïtat al Consell d'Infants que s'havia iniciat el curs anterior. Els i les caps expliquen al Consell d'Infants, durant diverses sessions, l'estructura organitzativa i el govern de l'agrupament, amb l'objectiu d'ampliar el seu imaginari en relació a què poden fer i sobre què poden decidir. El Consell d'Infants decideix seguir encarregant-se d'organitzar caus puntuals; en aquest cas, l'últim dia de cau i el Carnestoltes. Aquesta vegada, el resultat són formats nous que no s'havien fet abans al cau.

L'estructura del Consell d'Infants del Sant Ferran durant el 2017-18

- El formen un infant o un jove de cada generació com a representants de la seva unitat, és a dir, tres persones per unitat.
- Es vetlla perquè hi hagi paritat.
- Els representants poden variar al llarg del curs, segons l'acció que s'està treballant. És a dir, pot passar que hi hagi uns infants i joves que constitueixin el consell durant la decisió i la preparació del darrer dia de cau i uns altres infants i joves per organitzar el dia de Carnestoltes.
- Hi ha uns rols establerts que es reparteixen entre els i les participants, tot i que es suprimeixen alguns que hi havia el curs anterior (com tresoreria).
- Hi ha dos o tres caps que acompanyen. Aquests caps són part dels vuit membres de la comissió Projecte de Participació Infantil. Decideixen anar-hi només tres (que van variant), en comptes de tota la comissió, per reduir la presència adulta i facilitar que els infants i els joves en siguin els protagonistes i dinamitzin ells mateixos el consell.

La dinàmica de funcionament

La dinàmica habitual del Consell d'Infants és: des del Consell de Caps s'ensenya al Consell d'Infants tot el que es fa al cau i s'explica que hi poden participar de tot (per exemple, equip d'agrupament, comissions formades pel Consell de Caps...).

Un cop decidit en què els agradaria participar, els i les representants passen aquest encàrrec a les unitats i allà es fa una pluja d'idees. Les pluges d'idees de cada branca es posen en comú al Consell d'Infants i allà es pren la decisió final sobre quines es tiren endavant.

El paper dels i les caps que acompanyen és de dinamització: espai inicial per trencar el gel i joc final. També ajuden a dinamitzar el consell si els infants ho demanen.

El Consell d'Infants es duu a terme un dissabte al mes de 15 a 15.30 h.

Curs 2018/19

El Consell de Caps vol potenciar el Consell d'Infants de manera que les seves decisions tinguin pes i siguin transformadores per a l'agrupament.

A l'inici de curs, els infants i els joves es mostren força reticents a participar en el Consell d'Infants, per mandra i desencantament. Sobretot els pioners i les caravel·les. No hi veuen la importància i pensen que només serveix per preparar el cau final (que és el que s'havia fet en cursos anteriors). Els i les caps respecten la decisió que no hi participin sense pressionar per convèncer-los. Finalment, es dona continuïtat al Consell d'Infants amb representació de totes les branques menys PiC. Els i les representants s'escullen tenint en compte la motivació dels nens i els joves per ser-ho.

El Consell d'Infants es comença a reunir al febrer. S'inicia un projecte de replantejament de la governança de l'agrupament que es lidera des de la comissió PPI, i en el Consell d'Infants ajuden a dinamitzar el tema un o dos membres d'aquesta comissió. És un procés de metaparticipació, és a dir, de repensar com i en què es vol participar. Els adults, per una banda, expliquen al Consell d'Infants què és l'espai en què es troben i els mostren un vídeo d'un altre consell i, per l'altra, expliquen el funcionament i l'organització del cau (estructura, càrrecs, comissions, decisions que es prenen...), des de l'agrupament fins al sector. El mateix Consell d'Infants planifica les següents sessions; és a dir, què faran i quan es trobaran per fer-ho.

El Consell d'Infants planteja quatre preguntes que es volen fer a les unitats:

- *Què volem millorar del cau? Idees per millorar-lo!*
- *Què pot fer el Consell d'Infants per millorar el cau?*

- *Algú més vol formar part del Consell d'Infants?*
- *Idees per escoltar més els nens i nenes del cau!*

Els i les representants dinamitzen activitats a les respectives unitats per treballar les preguntes i recullen les respostes per retornar-les al CI. A partir de l'anàlisi de les respostes recollides a les unitats:

- S'elabora un llistat d'objectius del Consell d'Infants per al cau.
- Es decideix crear un document, per fer arribar als i les caps, amb les voluntats de tots els infants i els joves de l'agrupament i amb idees per afavorir que els i les caps escoltin més els infants i els joves.
- Es diferencien cinc temes als quals es pot dedicar el Consell d'Infants i es demana a les unitats que ordenin aquestes temes segons prioritats:

1. Organització: gestionar els espais
2. Formació: fer un treball (reflexió pedagògica) sobre el fet de fer formació i sobre les característiques d'aquesta formació (el sentit de fer-la, per què en els jocs els infants corren i els caps no, etc.)
3. Material: custodiar i encarregar-se del material.
4. Reformes i decoració: fer propostes.
5. Activitats: preparar activitats puntuals.

Tenint en compte les prioritzacions de les unitats i el que el Consell d'Infants es veu en cor d'assumir, es decideix sobre quins temes treballaran en el que queda de curs: decoració i reformes, reflexió pedagògica sobre la formació i preparació del cau final. El CI revisa el funcionament del mateix consell al llarg del curs i prepara unes jornades de retorn.

Es duen a terme les jornades de retorn, que consisteixen en un dissabte en què es troba tot l'agrupament amb l'objectiu que els i les membres del Consell d'Infants comparteixin amb la resta el que s'ha fet al llarg del curs. El Consell de Caps també explica el treball que han fet en la mateixa línia, és a dir, sobre participació infantil i juvenil.

Paral·lelament al treball que es fa al Consell d'Infants sobre participació, el Consell de Caps duu a terme un procés similar de reflexió sobre les debilitats, les fortalles i les necessitats que tenen en relació la participació dels infants i els joves.

D'aquest procés se'n desprenen cinc objectius:

1. Garantir un espai en què els infants i els joves puguin fer sentir la seva veu i explicar les idees que tenen per al cau.
2. Dotar l'agrupament de més espais participatius en què els infants i els joves estiguin representats, ja sigui al Consell d'Infants o dins de la unitat.
3. Formar-se, els i les caps, en participació.
4. Fer visibles i donar suport als resultats i les visions del Consell d'Infants.
5. Empoderar i donar valor al Consell d'Infants.

Canvis en l'estructura i el funcionament del Consell d'Infants respecte al curs anterior:

- Hi ha un compromís de continuïtat per part dels i les representants de cada unitat.
- No hi ha rols establerts, ho fan tot entre tots i totes. S'estan revisant els rols per decidir com es volen organitzar.
- Es prioritza que hi participin els infants i els joves que no ho han fet en cursos anteriors.
- Només hi ha un o dos caps que acompanyen i ajuden a dinamitzar. La persona adulta dinamitzadora, mentre es desenvolupa el consell, fa moltes preguntes per ajudar a expressar-se, entendre's i concretar, tot i que vetlla per fer-ho de la manera menys invasiva possible.
- S'ha canviat l'espai on es reunia el consell per una sala amb unes condicions sonores més adequades que faciliten l'assemblea.
- En comptes d'establir que el Consell d'Infants es reunirà un cop al mes, és el mateix consell qui calendaritza les sessions segons el que s'ha proposat treballar.

Reptes de futur

.....

En la revisió del Consell d'Infants del curs 2017/18, els infants i els joves expressen:

Potencialitats

- Respecte entre els i les participants
- Hi ha gent motivada

Aspectes a millorar

- Aconseguir dependre menys dels caps
- Incloure dinàmiques durant el consell

A finals del curs 2018/19, els membres de la comissió Projecte de Participació Infantil extreuen les conclusions següents:

Potencialitats

- Comença a tenir coherència, forma pròpia. Els infants i els joves se l'estan fent seu.
- És dels infants. Si un dia no hi va un cap acompanyant, un rangers, una noia guia o un trucaire poden fer el paper d'acompanyament i ajudar a dinamitzar.
- Es treballa per ser crítics i interpel·lar l'entorn.
- En la dinàmica habitual es fan moltes preguntes, tenint cura de no ser invasius (sobretot la persona adulta acompanyant).
- Es valora la qualitat per sobre de la quantitat.

Aspectes a millorar

- Trobar la manera d'apropar el Consell d'Infants i el procés que s'hi viu als infants i els caps que no hi participen, ja que és complex i costa d'explicar.
- Adquirir experiència i coneixement en participació i en com acompanyar processos participatius.
- Crear espais participatius nous que motivin els infants.
- Minimitzar la influència de la persona adulta en les decisions dels infants.
- Augmentar la motivació dels infants i els joves envers el Consell d'Infants i altres espais participatius.
- Dedicar-hi temps i ser pacients.
- Aprendre, els i les caps, a resoldre les dificultats que puguin sorgir en el procés sense oferir el que, com a adults, creieu que és la solució adequada.

Propers passos

- Apostar com a agrupament pel projecte; dedicar-li punts del consell, temps i ganes.
- Marcar objectius reals per a cada infant. No s'ha d'esperar el mateix d'un pioner o una caravel·la que d'un castor o una llúdrida. No vol dir esperar ni menys ni més, sinó diferent.

- Formar-se, sobretot en la comissió motora. Si hi ha la sort que es pot fer com a consell, doncs també, i si ja posats els infants també es poden formar, doncs millor que millor.
- Innovar i jugar. Cal fer caliu entre i amb els infants i els joves abans de començar els consells. Estan acostumats a participar amb la seva unitat, però no gaire amb nens i nenes de tot l'agrupament.
- Creure-hi, tot i que com a adults es tinguin pensaments diferents i es consideri que el procediment que trien els nens i nenes podria ser millor, més eficaç. Com a educadors s'ha de donar una visió "estranyament crèdula" i de suport, sempre.

AEiG Anselm Albareda, AEiG Joan XXIII i AEiG Pau Casals

Participar en el Laboratori ha estat un camí d'aprenentatges. Alguns agrupaments, per diferents motius, no han pogut seguir la participació en el Laboratori fins al tancament del projecte. A continuació es mostra el recull de les reflexions sorgides en relació als motius pels quals han pres la decisió:

- *Manca de prioritació del projecte de participació (objectius, temps i recursos).*
- *Consell no unificat pel que fa a la motivació i interès envers la participació. Iniciatives individuals d'implicació, sense un consens general.*
- *Concepte de participació entès diferent entre els diferents membres del consell, fet que ha dificultat l'entesa de les necessitats de treball.*
- *Reticència a canvis interns que requereixen molt esforç.*

Aquests factors són de risc per a tots els agrupaments a l'hora de realitzar projectes de participació infantil i juvenil, els quals poden afectar les dinàmiques participatives que s'hagin dut a terme durant temps. Tanmateix, cal tenir en compte que decidir impulsar un projecte de participació al cau, o bé continuar-lo, és el primer pas que cal fer per fer realitat els objectius que ens proposem.

Entrevistes a participants del LAB

82

En aquest apartat apareixen algunes de les entrevistes realitzades a infants, joves i caps dels agrupaments participants en el LAB. Aquestes entrevistes es van dur a terme durant el tercer trimestre del curs 2018/19 i es van fer als diversos caus dels quals són membres les persones entrevistades.

Hi ha un total de nou entrevistes amb tots els grups d'edat representats:

- 1 de Castors i Llúdrigues (6 a 8 anys)
- 1 de Llops i Daines (8 a 11 anys)
- 1 de Ràngers i Noies Guia (11 a 14 anys)
- 1 de Pioners i Caravel·les (14 a 17 anys)
- 2 de Truc (17 a 19 anys)
- 3 de Caps (+18 anys)

«Dir la teva opinió i poder escollir és important»

ANNA I TXELL
(Castors i
Llúdrigues)
AEiG Alverna,
Tarragona

Us sentiu escoltades al vostre agrupament?

Sí, tenen en compte la nostra opinió.

Decidiu algunes coses?

Sí, quan anem d'excursió decidim les activitats; per exemple, ens deixen triar el bon dia.

Us agrada participar i dir la vostra opinió?

Sí, molt.

Creieu que és important que els i les caps escollin la vostra opinió? Per què?

Sí, i la dels nostres companys, perquè si no la saben pot passar que un nen digui "Jo he dit això" i els caps no ho sàpiguen.

Si fóssiu les caps de la vostra branca, què creieu que seria el més important per ser unes bones responsables?

Portar-se bé i tractar amb les altres branques. És important escoltar els altres i tenir bones idees.

Creieu que és important prendre totes les decisions?

No.

Per a vosaltres és important saber fer equip?

Sí!

Oi que heu fet uns grups de participació? Què significa aquest espai, us agrada?

Sí, ens agrada perquè decidir les coses és molt millor que que només ho decideixi una sola persona.

Què us ha agradat més?

Fer activitats amb les altres branques i altres agrupaments. És millor conèixer altra gent que no pas quedar-te sempre amb les mateixes persones.

En aquests espais treballem amb nens i nenes que són més grans que vosaltres, això us agrada?

Sí, molt. Perquè tinc un amic que és més gran i així puc estar amb ell també.

Creieu que necessitaríeu més espais com aquest, o amb mitja hora quan comenceu el cau ja en teniu prou?

Ja està bé, ens sembla bé.

Durant aquesta estona què feu?

Jocs i activitats.

Què significa per a vosaltres participar?

Doncs que, si et diuen una cosa, tu has de respondre, has d'acudir-hi. És important apuntar-te a activitats i donar la teva opinió. Per exemple, ara fa poc estàvem decidint el joc a què volíem jugar, i dir la teva opinió i poder escollir és important.

«Els grans donen moltes idees al Consell d'Infants, però els petits potser no tantes. Tot i això, les que donen són més creatives.»

Et sents escoltat al teu agrupament?

Sí.

Creus que les teves opinions s'escolten?

Sí, a vegades.

Hi ha algun tema en què pensis que t'agradaria dir la teva opinió i no la pots dir?

No.

Per què creus que és important que els caps us escoltin?

Perquè sàpiguen la nostra opinió i el que ens agradaria que fessin.

Posa exemples de responsabilitats que tinguis a casa o a l'escola.

A casa, cuidar les meves mascotes, ajudar el meu pare i la meva mare en tasques a casa i netejar l'habitació. I a l'escola estar atent i fer la feina que em donen.

I tens alguna responsabilitat al cau?

No.

T'agradaria tenir-ne alguna?

No perquè així no tinc tanta feina.

Quan tens una responsabilitat, què creus que és el més important?

Si ets responsable has de prioritzar la responsabilitat davant d'altres coses.

Creus que és important escoltar els altres?

A vegades sí i a vegades no. A vegades hi ha coses que no cal escoltar.

Creus que és important prendre totes les decisions?

No, perquè sempre es pot improvisar.

Creus que és important fer equip?

A vegades sí i a vegades no. No sempre cal treballar amb equip, perquè a vegades algú amb qui treballes et pot fer mal a tu o tu li pots fer mal a ell.

Tu has participat en el Consell d'Infants. Què ha significat per a tu participar-hi, què has fet?

Al Consell d'Infants he donat algunes idees, però no gaires, perquè els grans donaven moltes idees en lloc d'escoltar els petits. Els grans donen moltes idees al Consell d'Infants, però els petits potser no tantes. Tot i això, les que donen són més creatives.

Hi ha alguna cosa que t'hagi agradat del Consell d'Infants?

Poder decidir el que fèiem.

Tu creus que és important participar?

Sí, però mai has d'estar obligat a participar.

«Saber prendre decisions, és molt important, perquè et fan guiar la teva vida»

JAN, (Ràngers i Noies Guia)
AEiG Sant Ferran,
Barcelona

Et sents escoltat al teu agrupament?

Jo sí, sempre. Quan dius alguna cosa els caps la intenten fer, i això ajuda que tothom estigui motivat.

Tu creus que és important que s'escolti la veu teva i la dels teus companys?

Sí, perquè si no s'escolta la veu dels nens doncs no és el mateix. I, a part de l'opinió dels caps, la dels nens al cau val el mateix.

Tu a casa teva tens unes responsabilitats, a l'institut unes altres... Al cau tens alguna responsabilitat?

Sí, soc dels més grans de la unitat i als de primer any, que acaben d'entrar, està bé que els ajudi. Està bastant bé.

I a l'agrupament, tu formes part del projecte de participació infantil, oi?

Sí

Hi tens alguna tasca? Et sents responsable d'alguna tasca?

Sí, alguna tasca sí, perquè quan faig activitats amb el meu grup ho manejo tot jo.

T'agrada dinamitzar?

Sí, a vegades sí. Et sents allà... "Escolteu-me, que ara parlo jo".

I et fan cas?

Doncs algun cop sí i algun cop no.

T'agradaria tenir alguna responsabilitat més? T'agrada ser responsable de coses?

Agradar-me, no m'agrada, però crec que és necessari. I si és necessari imposes bastant les idees.

I tu creus que és necessari que tothom tingui alguna responsabilitat?

Sí, que en algun moment et sentis important, això està bé.

Tu com a persona responsable d'alguns espais, quines habilitats creus que són més importants?

Doncs el material i la gent que t'envolta.

Que és el que més et funciona a tu de la teva manera de ser?

Tenir idees sobretot.

Creus que és molt important tenir bones idees?

Sí.

I saber prendre decisions, creus que és molt important?

Sí, perquè et fan guiar la teva vida. Són molt importants.

I creus que tothom pot prendre decisions?

Sí.

I creus que també és important saber compartir responsabilitats?

Sí. Quan no pots amb una cosa, saber demanar ajuda és important.

Tu has participat en el Laboratori de Participació Infantil i Juvenil. Què ha significat per a tu?

Doncs ha estat una manera perquè escoltin la meva veu, perquè les meves idees al cau es puguin fer realitat i perquè em senti còmode a l'agrupament i al meu grup.

Què t'ha agradat més del projecte Laboratori?

Doncs les activitats que he fet amb la meva unitat i que m'he sentit important amb responsabilitats. També que he volgut fer les activitats que hem fet. És una manera que els nens preparin activitats per als seus companys pensades per ells mateixos.

I què creus que podria millorar d'aquest projecte que heu fet?

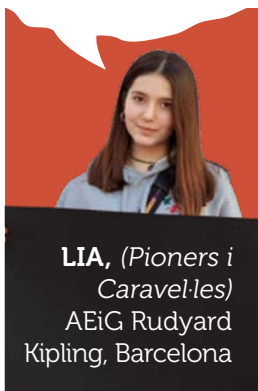
Jo crec que falta motivació. Crec que una mica de motivació hi ha, perquè si no no es pot fer tot això. Tenir motivació és important, però tenir molta motivació encara és millor.

Molt bé. Ens sabries dir què és per a tu la participació infantil i juvenil?

Doncs jo crec que és una manera que els nens i nenes puguin fer realitat les seves idees.

«Si volem que l'agrupament sigui un lloc on puguem estar tots a gust, falta que hi estiguem tots incorporats i que tots puguem aportar les nostres idees»

LIA, (Pioners i Caravel·les)
AEiG Rudyard Kipling, Barcelona

Et sents escoltada al teu agrupament?

Sí.

Hi ha algun tema en què pensis que t'agradaria que se sentís més la teva veu o la dels teus companys de branca?

No n'hi ha cap, perquè aquest any ja ho estem decidint tot: planifiquem les excursions, fem el que volem...

Creus que la teva veu i la dels teus companys de branca estan sent escoltades?

Sí.

Per què creus que és important que aquestes veus se sentin, que els caps us escoltin?

Perquè l'agrupament som tots, i no són només els caps. Si volem que l'agrupament sigui un lloc on puguem estar tots a gust, falta que hi estiguem tots incorporats i que tots puguem aportar les nostres idees.

Dona'ns alguns exemples de responsabilitats que tinguis a casa o a l'escola.

A l'escola, els deures, estar atenta a classe i aprendre i comprendre el que fem. A casa, endreçar l'habitació, estendre la roba de la rentadora quan no tinc deures i estudiar guitarra.

I tens alguna responsabilitat al cau?

Sí, jo decideixo la que vull tenir, perquè soc la típica que sempre m'ofereixo voluntària per a tot. Preparem activitats, organitzem descobertes...

Tu quines habilitats creus que són més importants a l'hora de ser responsable d'una branca, una activitat o un càrrec?

Respectar tots els integrants del grup, fer que s'entenguin diferents parts si hi ha algun conflicte, i saber solucionar problemes o com a mínim ajudar que se solucionin.

Escoltar els altres et sembla que és important?

Sí.

I tenir bones idees?

Sí, també, però crec que això no hauria de ser una obligació tampoc. Si tens bones idees, bé, i si hi ha algun dia que estàs pitjor, doncs també, però que no sigui obligatori tenir sempre bones idees.

I prendre totes les decisions?

Jo crec que no. Això hauria de ser a través d'un consens i que no sempre la mateixa persona prengui sempre totes les decisions.

I saber fer equip?

Sí, companyerisme és una paraula molt maca i, al cap i a la fi, crec que hauria d'existir sempre. Al cau crec que hi és molt, però en altres àmbits potser faria falta més, com a l'escola, on tot és més competitiu.

I compartir responsabilitats, creus que és important?

Sí, perquè no podem deixar-ho tot a càrrec d'una persona, ni al contrari, no deixar-li res.

Què significa per a tu participar en el Consell d'Infants o en les comissions?

Jo des del primer Consell d'Infants que es va fer, des de Castors i Llúdrigues, hi vaig voler participar i a mi m'agrada molt. Recordo que veníem una hora abans per preparar-lo, fèiem activitats, etc. Jo em sento molt a dins del cau i sento que tinc més responsabilitat si participo més.

Que és el que més t'agrada del Consell d'Infants o d'aquest moment de participació?

El fet de poder solucionar coses que en qualsevol altre àmbit podries pensar "no soc capaç de solucionar això" perquè no em donen l'oportunitat de participar. Però al cau, en canvi, sí, perquè hi ha el Consell d'Infants, que t'ajuda a poder-ho solucionar; debatem i participem.

Per a tu què significa la participació infantil i juvenil; és a dir, què significa poder participar en aquests espais del cau?

Per a mi significa que pots estar molt més actiu en la societat.

«És molt important que se senti la veu de tots els nens, per sentir-nos còmodes i perquè tothom estigui a gust amb el que fa»

BERTA, (Truc)
AEiG Sant Ferran,
Barcelona

Et sents escoltada al teu agrupament?

Sí, jo crec que sí. La relació amb els caps és bona, és fàcil parlar amb ells i intentar que passin les coses que tu vols. Sí, sempre m'he sentit escoltada.

Hi ha algun tema en què t'agradaria que se sentís més el que tu penses o la teva opinió?

Potser a l'hora de fer coses. A la unitat no, perquè ja et sents bastant connectada amb els caps i és molt fàcil parlar amb ells, però a l'hora de fer coses amb tot el cau sí que és més complicat fer arribar la teva opinió i que es canviï alguna cosa, perquè tot depèn moltes persones, i a vegades l'opinió dels nens és més difícil que pugui arribar.

Perquè creus que és important que s'escolti la vostra opinió?

És important perquè el cau està fet per a nosaltres, oi? Crec que és molt important que se senti la veu de tots els nens, per sentir-nos còmodes i perquè tothom estigui a gust amb el que fa. Si ens escoltem entre tots, no arribes al cau i tot és una sorpresa en la qual tu no has fet res i t'ho han fet tot, sinó que tu també treballes per construir el que vols. Crec que és més interessant fer-ho així. És important construir més tots

junts i que tothom estigui molt a gust, perquè així acabes fent les coses que vols i no les coses que t'has trobat i que no saps per què s'han de fer.

Al cau tens alguna responsabilitat dins de la branca?

Ara a Truc sí, bastantes: comissions, PPI (Projecte de Participació Infantil), i d'altres. Aquest any, moltes, i sento que estic bastant connectada. Penso en el cau a casa també. Però en altres anys jo crec que molt poc. De vegades alguna cosa de pensar sobre els campaments o de portar alguna proposta. A Pioners i Caravelles, potser una mica de preparar excursions, però realment fins a Truc no m'havia sentit tan involucrada.

Quina responsabilitat tens en el PPI?

Soc la més gran del PPI i no hi ha pioners, i llavors, d'alguna manera, quan estic allà són tot nens petits i algun rànger... Aleshores, m'he de centrar una mica i proposar alguna idea perquè a vegades, si estem tractant alguna cosa complicada o

no surten idees, cal dir alguna proposta per iniciar el debat. I, si s'han dit moltes idees, doncs les estructuro una mica. Si hi ha el Ferran, el que porta el PPI, que és cap i ajuda a participació infantil, doncs també ens ajuda, però jo crec que tinc la responsabilitat de dinamitzar-ho bastant.

T'agradaria tenir alguna altra responsabilitat dins del cau?

Ara em sento bastant completa de responsabilitats. Però sí que crec que hauria d'aprendre més per poder-me responsabilitzar d'altres coses.

Quines habilitats creus que són més importants a l'hora de ser responsable d'un projecte de participació infantil?

Crec que són bastant importants totes. Escoltar els altres, per exemple. Si només tens idees i no escoltes a ningú, no acaba de funcionar res. Saber fer equip també, a l'hora d'escoltar els altres i intentar integrar totes les idees. Compartir responsabilitats, perquè ningú es quedi amb molta feina i que un altre no faci res, i així sentir-nos més equip. Tot està relacionat a fer equip. També cal tenir la capacitat de cedir i d'acabar decidint coses per no allargar el debat fins que la gent se'n cansi. Us ha costat molt prendre decisions com a Consell d'Infants en el projecte?

Com a Consell d'Infants crec que no, o sigui, tot anava bastant fluid. Perquè tot-hom s'escoltava molt i, si algú deia alguna cosa, normalment a tots ens semblava bé. Si a un li semblava bé, als altres també.

Què ha significat per a tu participar en aquest projecte de participació?

Crec que m'ha servit per integrar-me molt més al cau, per veure que s'han de fer funcionar coses i que el cau no són només les tres hores de dissabte i els camps. També ha estat bé per veure la idea que tenen alguns nens: hi ha molta gent a qui la participació infantil potser no li interessa de primeres perquè ja els està bé que els ho facin tot els caps, perquè així arriben i ja ho tenen tot fet. Però està bé la idea de construir tu tot el que vols fer, així que m'ha agradat reflexionar sobre això. Joestic al cau des de Llops i Daines i mai m'ho havia plantejat, i està bé ara estar participant i adonar-me que jo, com a nena, també puc decidir el que faig. M'agrada la idea d'estar tan dins i sentir que puc fer coses, m'agrada molt. He pres consciència que al cau hi ha feina a fer.

Què creus que es podria millorar d'aquest projecte?

Crec que falta una mica més de motivació. Jo soc l'única trucaire i no hi ha ningú de Pioners i Caravel·les, falta més gent gran. Jo crec que porten tants anys amb la dinàmica que ho facin tot els caps que ara els fa mandra posar-s'hi. Així, hem de millorar el fet de treure's la mandra d'haver de participar, d'haver de fer coses. Que entri més gent i que llavors es puguin abordar més temes.

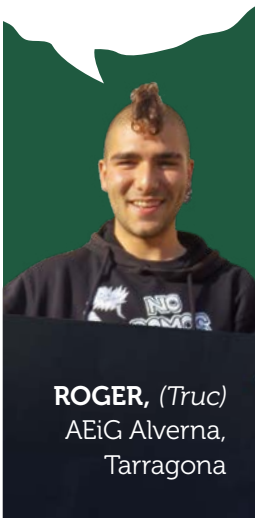
Què creus que significa la participació infantil i juvenil?

Doncs això, deixar de ser portat i començar a portar tu mateix les coses; construir el que tu vols fer sense que t'ho hagin de fer els altres; i acabar de fer les coses que tu realment vols fer i sentir-te com molt més satisfeta quan acabes alguna cosa. Està bé sentir que, a part d'haver-ho fet tu, ho has estat treballant des d'abans i tot. És interessant poder tenir tu mateix la capacitat de construir les coses per després fer-les.

«És important
escoltar»

«Cal crear
ambient
d'equip»

«Participar és
que els infants
puguin decidir
també sobre
el futur de
l'agrupament»

ROGER, (Truc)
AEiG Alverna,
Tarragona

Et sents escoltat dins el teu agrupament?

Jo sí; bé, sobretot aquests últims anys. A mesura que he anat creixent i sobretot aquests últims anys sí que m'he sentit escoltat. Suposo que quan érem petits, i crec que és per això que fem aquest projecte, no teníem tanta veu. Dins la teva unitat sí que votaves i deies la teva, però no a l'agrupament en general. Dins l'agrupament no tenies tanta veu, actualment sí. Em sento escoltat.

Creus que hi ha algun tema en què faltaria que se sentís la teva veu?

Com a trucaires, és veritat que també estem una mica absents en algunes coses i potser no estem al cas de totes les coses que es fan a l'agrupament. Potser en algunes coses faltaria comptar més amb l'opinió de tothom, però tampoc sé tot el que passa a l'agrupament.

Creus que és important que els i les caps us escoltin?

Sí, el cau és una cosa que tenim destinada i dedicada als nens i els joves, i per això és important que ens escoltin, per saber què volem fer i com ho volem fer, ja que és una cosa dedicada a nosaltres. És important, sí.

Tens alguna responsabilitat al cau?

No tinc cap càrrec. Preparem algunes coses, però sobretot temes d'organització de branca. Com que a Truc ja som una mica més adults, quan en algun

moment treballem amb branques més petites sí que te'n fas responsable. També cal dir que som quatre trucaires i aleshores ho fem una mica tot entre tots.

Quines habilitats creus que són més necessàries perquè funcionin els projectes?

Saber escoltar els infants, deixar-los participar, preguntar i donar sempre el temps necessari per a la resposta. Insisteixo que és important escoltar i no avançar-te al que responen, o al que vols que responguin, sinó deixar que parlin i escoltar.

Tenir bones idees és important en el sentit de tenir-les perquè els infants i els joves puguin expressar les seves bones idees.

En el tema de prendre les decisions són els infants i els joves els qui les han de prendre, i nosaltres els hem d'ajudar perquè les puguin prendre. Cal crear ambient d'equip perquè se sentin segurs i puguin proposar idees i expressar lliurement les seves opinions. És important el treball en equip i saber demanar ajuda als companys per entre tots arribar a l'objectiu que ens hem marcat.

Has participat en les activitats que heu fet a l'agrupament del Laboratori de Participació Infantil?

Sí, alguns dies hem estat treballant amb la resta de branques. Està bé sentir quines idees tenen els altres nens, escoltar les seves inquietuds i les coses que els agrada fer. Sempre ajudant-los i guiant-los, perquè a vegades costa una mica que segueixin el tema. Has d'ajudar a centrar-los i saber veure quines idees tenen, i així junts poder-les tirar endavant.

Creus que es podrien millorar d'alguna manera aquestes dinàmiques que heu fet?

No ho sé, en petit grup és millor. Funciona bé, crec que és important treballar en petit grup a l'hora de fer aquestes activitats.

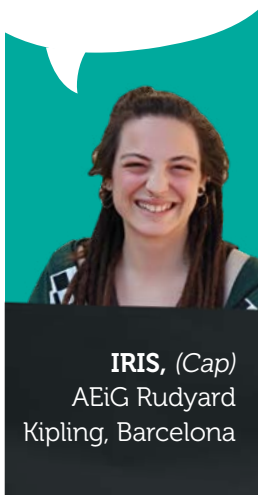
Què significa per a tu la participació infantil i juvenil?

Doncs significa que aquests infants puguin decidir també sobre el futur de l'agrupament, que tot el que tinguin ganes de fer ho puguin realitzar i sobretot significa que sentin que són en un espai on realment facin allò que desitgen fer.

«Formar-te sobre participació infantil significa reformular tot el que has après com a educador»

«El cau és un nexa per transformar la societat i la participació és un element necessari per transformar-la»

IRIS, (Cap)
AEiG Rudyard
Kipling, Barcelona

Ets sentis escoltada a MEG?

Com a caps sí que se'ns escolta dins de Minyons. Sento que realment és una entitat que es preocupa per implicar-te al màxim i que intenta transmetre't el fet que formes part de Minyons més enllà que formes part del teu cau. Alhora, també sento Minyons molt llunyà a mi, però crec que també és com una cosa molt personal. Tu sentis Minyons a prop quan tu t'apropes a Minyons, Minyons ja s'apropa a tu i fa el possible perquè t'hi sentis proper. Potser molts cops el que falta és la implicació de la persona, que ha de buscar traspasar els límits de l'agrupament.

Si et sentissis més cridada a participar-hi, hi ha algun tema en què t'agradaria que es sentís més la teva veu o la dels teus companys?

Em costa pensar en algun tema concret perquè tampoc tinc clar en quins temes puc participar. Sí que hi ha la idea que pots participar en qualsevol cosa, però mai he tingut clar en quins temes he tingut veu i vot. Tinc la sensació que és un tot, però no sé en què es concreta aquest tot.

Quin ha estat el teu paper al Laboratori?

El meu paper al Laboratori ha sigut molt de ser-hi, de participar en el projecte des de l'inici fins al final. Juntament amb la Paula, hem estat el nexa entre el consell i el LAB; hem sigut les persones que més ens hem amarat del projecte. Hem anat a totes les trobades, ens hi hem implicat, hem intentat transmetre-ho al cau, hem fet la figura de nexa, vincle i porta d'obertura a la participació. Encara seguim sent aquesta figura, ja que a partir del LAB som la referència que porta la participació al Consell d'Infants.

I què t'ha aportat?

M'ha aportat coses sobretot a nivell personal. Agraïxo molt haver pogut participar al LAB perquè crec que hi he après moltes coses. Formar-te sobre participació infantil significa reformular tot el que has après com a educador, com a membre

d'una societat, com a persona... Et fa replantejar-te molt la teva escala de valors, la teva manera d'actuar, de relacionar-te, la teva pròpia manera de participar tant en les coses quotidianes com al barri i la ciutat. A mi personalment m'ha suposat un canvi de moltes coses, de manera de pensar, de veure i de viure. He trobat un camí i veig que el cau és un nexa per transformar la societat, i que la participació és un element necessari per transformar la societat.

Creus que s'han assolit els objectius que teníeu per al Laboratori?

Sí, en certa manera sí. Quan fas balanç i revisió potser penses que no has assolit del tot els teus objectius, però una cosa que he après és que és un camí molt llarg i és un procés en el qual s'ha d'anar molt a poc a poc i que has de fer molt tranquil·lament. Sempre tot el que assoleixis serà molt positiu encara que no arribis al màxim.

Com creus que beneficia un agrupament que els infants i els joves prenguin decisions sobre els temes que els afecten?

Sobretot beneficia per fer més seu el cau. T'adones que si participessin més se'l sentirien molt més seu, se l'estimarien moltíssim més, i molt cops fins i tot ens resultaria molt més senzill, perquè moltes coses que els volem transmetre les viurien d'una altra manera: "Si surt de mi potser m'agrada molt més". A nivell de com beneficia l'agrupament crec que ajuda moltíssim en el fet que la incisió que tu pots fer en la vida d'aquests infants sigui molt més potent. Al final també beneficia molt en la vida de la persona. Jo estic en un moment en què estic veient que la participació no només beneficia l'agrupament, sinó que repercuteix en alguna cosa més gran, com l'entorn i el context on vivim. Els nens són el futur, i tot allò que transmetis a les noves generacions conformarà la societat en què viurem d'aquí a uns anys, així que, com millor ho puguis deixar tot, més coses els puguis ensenyar i més lliures els puguis ajudar a sentir-se, més feina hauràs fet.

Quines habilitats creus que s'han de tenir per gestionar un espai de participació?

Crec que s'ha de tenir molta paciència, molta voluntat i no voler imposar-te. Tu ets l'adult i tens unes idees molt més formades, tens més coneixements i experiències, tens moltes coses que has de transmetre als nens, però s'ha de ser molt més flexible, saber posar-te en un segon pla i deixar ser-los ser molt més protagonistes del que ja tens interioritzat que has de deixar ser. Cal agafar el rol de deixar-los que facin el seu procés i saber deixar temps.

Nosaltres tenim una manera de treballar apresada i hem de ser molt conscients que cap de nosaltres ha après i ha viscut la cultura de la participació abans, i ens hem

de plantejar si el que estem fent inclou la cultura de la participació o no. Cal saber fer molta autocrítica de cara a tu mateix de manera molt constructiva, amb l'objectiu de millorar-te pensant que la participació no només beneficiarà els nens i els joves, sinó que també et beneficiarà a tu com a persona, que tot el que tu puguis aprendre del procés és una cosa que t'anirà molt bé, t'ensenyarà moltes coses i et farà més lliure.

Crec que també és important aprendre a gestionar la frustració, fer molta feina d'equip i compartir experiències i frustracions. El treball en equip és molt important. És difícil gestionar de manera positiva el fet de fer feina sol en un agrupament, de manera que necessites un equip que cregui en la tasca conjunta. Cal viure-ho sempre des d'un cantó positiu i no ser destructiu. Com més autoreconeixement et facis millor t'anirà tot el procés. Cal molta paciència, perquè és un camí llarg, és un camí que s'ha de gaudir, i hem de tenir la capacitat de gaudir-lo.

Què creus que funciona per afavorir la participació dels infants i els joves dins d'un cau?

Una cosa que funciona molt és començar a treballar des d'un punt de partida conceptual molt quotidià. Si comences portant-ho lluny i parlant d'aspectes molt teòrics es poden perdre i no saber què vols treballar. Una cosa que també funciona molt és començar a fer coses diferents simplement, i donar-los molta veu, molt de vot. Crec que funciona molt reconèixer que els estàs escoltant, donar molta importància a això. Això no se'ls reconeix gaires cops i com a nen moltes vegades et pots sentir poc escoltat, poc tingut en compte o poc important, així que funciona que ho vagin veient i entenent. El petit grup també ajuda a afavorir la participació. Diversos petits grups molt diferents dins del cau i que hi hagi grups de generacions diferents, això funciona bé perquè s'adonen que reproduïxen patrons que nosaltres treballem amb ells, i d'aquesta manera s'adonen que també hi ha "poder adult" dintre dels nens quan treballen amb generacions més grans que ells. També és important que els resultats siguin palpables i significatius.

També és molt important intentar fer-ho gaudint molt del procés, que no sentin que els ho estàs imposant, que vols treballar això perquè creus que és guai, sinó que ho visquin com una cosa molt positiva.

Què és per a tu, en una frase, la participació?

Per a mi la participació és una eina per ajudar les persones a ser més lliures.

«La seva participació és l'eix vertebral de l'agrupament i s'hauria d'aconseguir que tot passés pels infants i els joves»

«Fer consells amb petites metes assolides cada dia»

«A participar se n'aprèn participant i n'estem aprenent tots alhora, no?»

FERRAN, (Cap)
AEiG Sant Ferran,
Barcelona

Et sents escoltat a MEG, en general?

Jo en general, a nivell macro, no. Si anem a sectors, sí. També entenc potser que no he tingut la necessitat de fer-me escoltar a nivell macro.

Hi ha algun tema en què t'agradaria que se sentís alguna de les teves opinions o la teva veu?

Sí, per exemple, quan surts a l'AGO a fer un prec i després no saps si aquell tema és a la llista de coses a fer, si s'està movent. Que la pregunta no quedi allà, que hi donin resposta.

Quin ha estat el teu paper al LAB?

Jo al LAB vaig aparèixer a la meitat. Estava bé perquè, si quan vam engegar el projecte teníem el guiatge del sector, just després que volàvem sols vam tenir com el suport del LAB. A l'agrupament som tots molt nous i està molt bé que et diguin: "D'acord, això està bé" o "Per què no ho fas així?", o poder parlar amb altra gent que està igual de perduda que tu o amb gent que en sap més, perquè tot plegat et fa agafar seguretat, i llavors t'atreveixes a fer més coses, veus que no estàs sol.

Què t'ha aportat participar al LAB? Creus que s'han assolit els objectius que t'havies marcat?

Sí, tot i que a nivell individual no me n'havia marcat. Hi vaig entrar per interès. Vaig vincular el treball de final de grau amb la participació i vaig dir: "Vinga, doncs coneix-ne més i aprèn-ne més".

Què t'ha aportat?

M'ha aportat la possibilitat de conèixer el tema a la pràctica. La teoria està molt bé i tots diem d'entrada que els infants han de participar i transformar el seu entorn, però cal tenir coherència i cal veure com eduquem i intentar que els infants i els joves participin més. M'ha aportat això, seguir ampliant aquest món i ganes de continuar formant-me en aquest àmbit.

Com creus que beneficia un agrupament que els infants i els joves prenguin decisions sobre els temes que els afecten?

Jo crec que és transcendental. O sigui, la seva participació és l'eix vertebral de l'agrupament i s'hauria d'aconseguir que tot passés pels infants i els joves. Si estem aquí per ells i posant sempre l'infant al centre, doncs que ells també es posin al centre realment i decideixin si volen ser-hi i com es volen mirar el seu entorn. Tot tindrà més valor i més sentit si ho decideixes amb un procés inclusiu del qual prenguin part els infants i els joves, un procés en què no se sentin obligats a res i en què tinguin llibertat per expressar-se.

És el tercer any que teniu el projecte de participació a l'agrupament. Ha fet alguna millora últimament?

Sí. L'any passat, per exemple, tot i ser un projecte que està en creació, van decidir que pel cau final aniríem a la platja. Vam sortir del cau i vam deixar de fer guerres d'aigua (i malgastar aigua al pati) per anar a la platja tot un dia. A partir d'aquella activitat, jo crec que tant nosaltres, com a caps com els infants vam dir: "Ep! Doncs potser podem canviar algunes coses, no?". I, en aquest sentit, per això aquest any, malgrat ser pocs els que han participat activament en el projecte, hem fet tanta feina i hem avançat tant. Els nens han vist que realment poden canviar coses respecte al que sempre feien abans.

Quines habilitats creus que s'han de tenir per gestionar un espai de participació?

Jo crec que sobretot molta paciència i tranquil·litat. A mi m'agrada molt xerrar i em va costar molta feina fer l'esforç de no xerrar. Però també m'agrada molt escoltar, i llavors amb els nens i nenes crec que és molt important ser capaç d'escoltar molt i parlar poc. A vegades hi ha la feina de ser una mica crític des d'un punt de vista extern. És essencial dirigir-se als infants i els joves amb un to que no sembli d'imposició, sinó de preguntar per preguntar. I aleshores potser la resposta és "Sí, sí, fem això perquè sí" o potser la resposta és "Ah, no...". Vull dir, és necessari que no ho vegin com una imposició, sinó com un "Ep, per què no repensem això? Esteu segurs de fer-ho així?". Sobretot crec que és important tenir molt present que, pel simple fet de ser adult, els nens t'atorguen un rol de poder, i cal ser conscient d'aquest privilegi i aquest rol.

Què pots aprendre gestionant un espai de participació? Quines habilitats pots adquirir?

Jo crec que pots guanyar consciència del rol que jugues i del paper que tens, i fins tot pots aprendre a posar-hi fre. Alhora, crec que moltes habilitats comunicatives.

Forçar-te a comunicar-te bé perquè t'entengui tothom, des dels teus companys (amb qui estàs dinamitzant l'activitat) fins a un castor o una llúdriga de cinc anys. És un esforç brutal de dir la mateixa idea complexa però de manera més inclusiva, sense simplificar-la, i tenir això molt present. A part, a participar se n'aprèn participant i n'estem aprenent tots alhora, no? És molt gratificant veure com està avançant el Consell d'Infants, com estic avançant jo, com està avançant un nen o una nena en concret...

Ara mires com ho fèiem en anys anterior i ets supercrític, i dius: "Com pot ser que féssim allò?". I en el moment era una cosa molt innovadora i molt guai, i segurament aquest projecte me'l miraré d'aquí a dos anys i diré: "Quina aberració vam fer aleshores!".

Què creus que sí que funciona de tot el que has fet i has vist durant aquests tres anys a l'hora afavorir que els infants participin en la governança de l'agrupament?

Jo crec que és molt important el fer de donar-hi valor. Cal donar-hi valor perquè té el valor; o sigui, el valor el té per si mateix. I cal fer-lo visible, que no els nens no sentin que venen al cau a fer una feina invisible. Vull dir, que la part maca de ser cap no és fer consells, no? Doncs la part maca de ser infant al cau tampoc no és fer el Consell d'Infants, sinó que és l'acció final, que els diguis "Ostres, que guai que hàgiu preparat això, que xulo...". I també fer consells amb petites metes assolides cada dia. No pot ser que del primer al sisè consell no vegin cap avenç, i el sisè pot estar molt bé però no et vindrà ningú al tercer si veuen que no està servint de res. Jo crec que sobretot és això i, dintre de la no obligatorietat, intentar que vinguin per motivació, si no els discursos van apresos per acabar ràpid i és menys productiu.

«Veure que hi ha gent que està passant pel mateix que tu és reconfortant»

«Cal intentar diversificar els temes sobre els quals s'ha de prendre decisions»

MARIONA, (Cap)
AEiG Alverna,
Tarragona

Et sents escoltada a MEG? T'agradaria que se sentís més la teva veu, o la veu de l'agrupament, a MEG?

Jo penso que a MEG hi ha pocs espais on et puguis sentir escoltat més enllà de la teva demarcació, tot i que depèn de com hi participis. Jo, per exemple, em sento molt escoltada perquè vaig a les taules de demarcació com a representant de l'agrupament. També estic en un equip de formació. Però potser a un cap de primer o de segon any la demarcació se li fa massa gran, i Minyons encara més. Jo, personalment, em sento escoltada a la meva demarcació, perquè és més propera. A MEG l'únic espai on pots compartir idees és l'AGO. Com a agrupament, hi anem sempre i hi participem; de tot el que es parla n'hem parlat abans a l'agrupament. Però o és una opinió molt majoritària o no et sents tan representat. Per exemple, durant el procés, no és que no ens sentíssim escoltats, però és cert que no vam trobar un espai de debat per poder parlar amb gent d'altres demarcacions.

Hi ha algun tema en qual t'agradaria poder incidir més pel que fa a la governança de l'entitat?

Crec que on incideixes molt és al teu agrupament i la realitat la canvies des del teu agrupament. Al final penso que tothom pot fer el que pot i vol des del seu agrupament. Si hi ha coses que pensem que no ens representen de MEG, doncs no les fem, o no les compartim.

A vegades ens plantejem que, quan hi ha canvis o idees noves, costa d'entendre per què no ho està tirant endavant ningú o com és que no ho estem canviant com a moviment. Però després entres en la rutina dels temes d'agrupament i no et plantes tampoc com es podria canviar a gran escala.

Quin ha estat el teu paper al LAB i què t'ha aportat? S'han assolit els objectius que t'havies plantejat?

Quan vam veure l'anunci del LAB, vam pensar que era la cosa que més necessitàvem com a agrupament. No sabíem gaire de què fariem el projecte, però sabíem que necessitàvem un espai per parlar de participació infantil.

Nosaltres som un equip que tenim molt interès en aquest tema i com a caps ens

preocupa com fer que els infants i els joves tinguin ganes de participar, se sentin escoltats i vegin que el que proposen s'acaba fent realitat.

Al final pensem que, quan érem infants o joves, el més guai era quan el projecte sortia bé, perquè era l'activitat en què més participaves i en què més decisions prenies. Vam pensar que el LAB seria l'espai on ens donarien aquesta clau, on aprendríem com fer que el nostre cau fos un crac en participació infantil.

Penso que el LAB ha estat un espai de formació per als caps que hi hem pogut participar i ha estat també un espai on poder compartir dubtes i on sentir el suport d'altres persones, tant per a nosaltres, com a dinamitzadores, com per a altres agrupaments que passaven pel mateix que nosaltres i tenien les mateixes inquietuds. Veure que hi ha gent que està passant pel mateix que tu és reconfortant.

També ha estat un projecte que ens ha portat qüestionar-nos el mètode a l'agrupament i també com fer les coses a nivell individual, si tendíem més a donar espais de participació o acabàvem sent nosaltres qui preniem les decisions d'una manera més adultocentrista. També ens ha servit per resoldre dubtes, tot i que encara en tenim, com ara si estic incidint massa o si estic imposant coses, o bé si estic massa influenciant per la idea que tinc jo. El meu paper ha estat anar a les trobades que he pogut i tenir al cap la planificació que s'anava marcant des del LAB per portar-la a l'agrupament i dinamitzar el consell perquè es fes aquest replantejament de la participació infantil. També acompanyar caps i infants en el procés de decisió de com volen participar, generant espais perquè poguessin opinar.

Com creus que beneficia un agrupament que els infants i els joves prenguin decisions sobre els temes que els afecten?

Beneficia a nivell d'agrupament, però també crec que és important a nivell de persona. És a dir, ells, com a infants i joves, comencen a prendre decisions a partir dels sis anys i arribaran a joves amb una capacitat molt gran d'argumentació, discussió i crítica per saber què els estan imposant i què no. Amb tota aquesta experiència que han tingut tindran molta més capacitat de decisió, i no només al cau, sinó també a les seves pròpies vides. Si els estem educant perquè siguin persones crítiques i compromeses però no els donem la capacitat d'organitzar-se i generar debats per ells mateixos, no estem sent coherents.

Aquest sentiment de col·lectivitat, de vetllar pels altres i pel grup i de projectar idees que es facin realitat fa que s'empoderin, i també fa que et replantegis moltes coses sobre com ets tu com a cap o com a jove. Per exemple, nosaltres també hem d'anar prenent decisions tota l'estona i a vegades penses si ho estàs fent bé perquè aprenguin a dialogar, organitzar-se, etc.

A nivell d'agrupament, jo crec que multiplica la potencialitat del nostre mètode, tant del mètode escolta com la manera d'aplicar-lo a l'Alverna, perquè ens facilita que els infants de l'agrupament es facin seu el projecte general i siguin molt més autònoms. Si tenen molts més espais de participació per exercir-lo seran molt més capaços de tirar-lo endavant. També crec que ens falta molt com a agrupament. Al final nosaltres com a caps també estem practicant. D'aquí a uns anys si els que seran caps han viscut espais de participació com a joves i infants segur que tindran moltes més eines. Penso que nosaltres teníem pocs espais de participació comparat amb els infants i els joves d'ara de l'Alverna i, per tant, de caps tindran més bones idees per potenciar això.

Quines habilitats creus que s'han de tenir per gestionar un espai així?

Primer, penso que és important tenir paciència, en el sentit de tenir uns objectius clars però que les teves expectatives sobre com han de participar aquests joves i infants no siguin el principal motor. És a dir, a mi m'agradaria que fessin uns debats genials, però he de procurar que, si la cosa no surt bé, no em generi una frustració a mi. He de saber valorar qualsevol espai de debat, sigui el que sigui. El fet que un trucaire i una llúdriga estiguin parlant i s'estiguin posant d'acord en alguna cosa ja és un mèrit, ja és un assoliment.

Cal valorar el que està passant perquè és molt ric encara que no arribin a una conclusió o decideixin alguna cosa tan petita com "volem que la paret sigui de color groc". Potser tu tindràs una expectativa que els infants i els joves ho voldran canviar tot, però el més important és valorar que ja estan interaccionant i ja s'estan organitzant per decidir alguna cosa. Cal que siguem acompanyants i propiciem espais còmodes i respectuosos per a tothom en què els infants i els joves tinguin ganes de participar. Pot anar bé tenir creativitat per poder desencallar situacions i generar un espai més motivador.

En definitiva, cal donar-hi importància i ser conscient i motivat per aquest tema.

Què creus que funciona per afavorir la participació infantil des del cau?

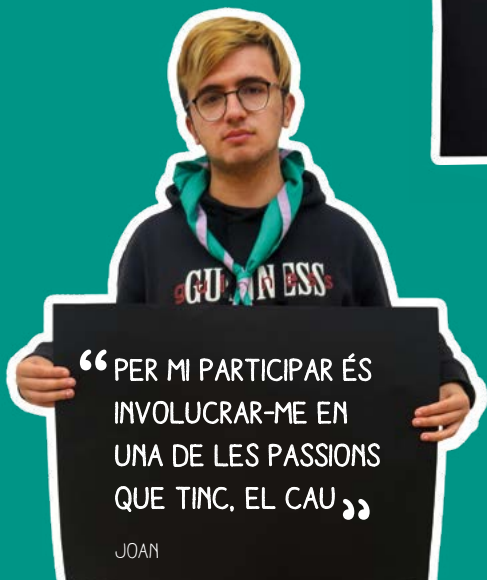
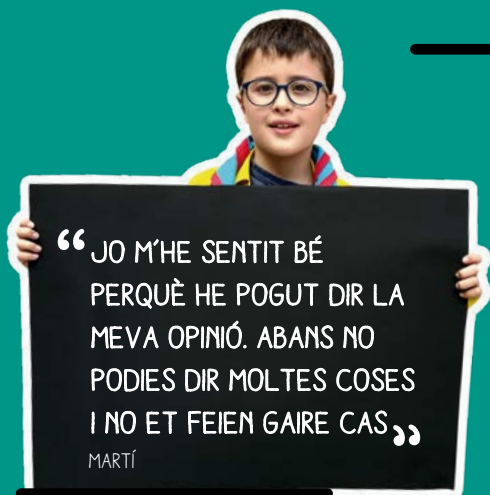
A nosaltres ens ha funcionat que hi hagués gent motivada dins al consell que cregués en la participació infantil, sempre deixant que siguin els mateixos infants i joves els qui escullin en què volen participar.

Han participat en tasques molt diverses perquè així arribem més als interessos de més infants. Cal diversificar els temes sobre els quals s'ha de prendre decisions.

I també ens ha funcionat intentar-ho, intentar-ho, intentar-ho..., i no parar. No passa res si alguna cosa no funciona; s'ha de fer una bona revisió i no has de deixar que això et faci defallir.

V
V
V

Tancament

Reflexions finals

104

Només aquells i aquelles que heu deixat de fer de caps sabeu el buit que se't queda dins quan s'acaba aquesta meravellosa etapa. Sabeu el deute que us queda amb l'escoltisme, tot i sentir que li heu donat tots els dissabtes, nits, hores, dedicació i passió del món. Perquè l'escoltisme ens ha fet més lliures, ens ha regalat el tresor més preuat, les amistats, i ens ha fet créixer amb uns valors que ens acompanyaran la resta de les nostres vides. I un d'aquests valors és la participació, en el sentit més ampli de la paraula.

Es fa difícil pensar que allò amb què has crescut tota la vida ara et trontolla una mica, i encara es fa més difícil pensar que es pot seguir canviant el món sense estar ja al dia a dia del cau. Llavors arriba el moment en què unes persones inspiradores i valentes amb ganes de deixar el món millor de com l'han trobat (o, dit d'una altra manera, de deixar la participació millor de com l'han trobat) creuen que la societat en què vivim ens demostra que els nens i els joves poden decidir més enllà de si volen anar de campaments al mar o a la muntanya. De fet, segurament ens demostra que, si ho fan ells i elles, tot va millor.

Però qui som nosaltres, persones adultes allunyades dels dissabtes al cau i crescudes en la cultura de la participació simple, per iniciar aquest procés? Tot i així, el repte ens crida i, sota la mirada crítica i apassionada d'Ana Novella i amb la motxilla de l'escoltisme darrere, comencem a picar les portes als dissabtes, als caus i als i les caps que acompanyen, incansables, aquests infants i joves que ja estan

canviant el món. I el que trobem, no només és que ens les obren de molt bon grat, sinó que s'apassionen amb la proposta i ens fan veure de nou que l'escoltisme és ric, crític i motor de canvi real.

Aquest laboratori ha estat un gra de sorra més per construir nous models de participació infantil i juvenil a MEG. Hem après individualment i col·lectivament, tant dels moments d'assemblees d'infants i joves que ens han fet posar la pell de gallina com de les hores de debat entre els adults en què sortien les pors i els dubtes, que de vegades no tenien resposta; però hem après que no passa res.

El LAB ens ha permès veure el potencial que té la cultura de la participació per transformar l'entorn on es treballa i també que cada pas en la ruta d'aprendre a participar és molt important. Ha estat un procés de petits i grans passos que hem fet acompanyats d'agrupaments, infants i joves encoratjadors i d'una gran voluntat de canvi.

I d'aquest procés, com ja hem dit anteriorment, no n'hem obtingut una certesa absoluta, ni un manual d'instruccions de la participació únic i infal·lible, ni la fórmula secreta extreta al Laboratori, sinó el fet que hem pogut compartir idees i que hem après a participar tot participant. Un procés de canvi de model de participació no només necessita un canvi metodològic, uns elements físics o un lloc al calendari, sinó que cal un canvi de visió, de perspectiva, de mirada. I això només s'aconsegueix amb un procés de reflexió sincer i valent.

Finalment, trobareu deu idees transformades en frases que intenten plasmar el que hem après d'infants i joves en tot aquest temps. És, doncs, un regal que hem rebut i que volem compartir amb vosaltres.

Gràcies per creure que, amb il·lusió i ganes, podem canviar el món!

Àmbit de Participació Infantil i Juvenil

Idees per afavorir una bona participació dels infants i joves

1. Els infants, joves i adults poden **aprendre junts** sobre la participació infantil i juvenil, només cal provar-ho.

2. Els infants i joves són creatius i tenen molta imaginació, poden aportar moltes **idees** de molt valor.

3. Els infants i joves necessiten que es **confiï** en ells i se'ls **escolti**.

4. Els infants i joves aprenen a participar a la vegada que els adults aprenen a **acompanyar** aquest procés.

5. Els infants i joves tenen diverses maneres d'expressar les seves opinions, necessiten **metodologies inclusives** que els facilitin la participació.

6. *Als infants i joves els calen ganes, motivació i il·lusió per participar. Veure **petits resultats** en el dia a dia també és important per avançar.*

7. *Els infants i joves necessiten un **espai** i un **temps** concrets per decidir sobre temes que els afecten.*

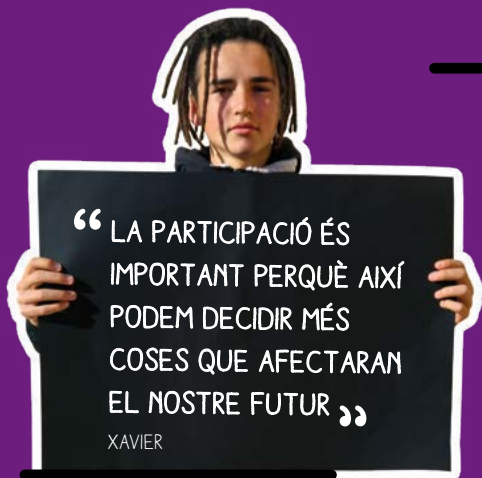
8. *Els infants i joves necessiten **conèixer** com funciona el seu entorn i el món en general, així podran decidir on i com volen participar.*

9. *Per als infants i joves la **comunicació** és important, han d'entendre bé què han de decidir, com i per què.*

10. *Els infants i joves aprenen a **participar participant**. Els adults, també.*

V
V
V

“ LA PARTICIPACIÓ ÉS
IMPORTANT PERQUÈ AIXÍ
PODEM DECIDIR MÉS
COSES QUE AFECTARAN
EL NOSTRE FUTUR ”

XAVIER

“ A PART DELS GRANS, ELS
MENS TENEN MOLT BONES
IDEEES I PODEN EXPRESSAR
LES SEVES OPINIIONS I DIR
EL QUE PENSEN ”

MARINA

“ EL QUE MÉS M'AGRADA
ÉS QUE PODEM
EXPRESSAR MÉS LES
NOSTRES OPINIIONS ”

PEP

El projecte LAB, un conte il·lustrat

VOLEM CANVIAR EL MÓN!

Text: Àmbit de Participació Infantil i Juvenil

Il·lustració: Maria Palet Tort

Minyons Escoltes i Guies
de Catalunya

Una setmana més, va arribar el dissabte i les nenes, nens i joves tenien moltes ganes d'anar al cau, de trobar-se amb els amics i amigues i de viure grans aventures.

Què ens deuen haver preparat avui els caps? Segur que és una activitat divertida perquè sempre ens preparen coses que ens agraden molt!, va dir en Jan.

Potser jugarem al salta-fulards o ens diran on anirem a la propera sortida, va respondre l'Ona.

Voleu que fem una activitat de reciclatge per canviar el món?, van preguntar els seus caps.

Totes aquelles idees els agradaven molt, però trobaven a faltar alguna cosa... A vegades també els agradaria opinar i decidir des de l'inici.

Mentrestant, un grup de caps amb ganes de canviar el món es preguntaven si totes les nenes, nens i joves de cada cau podrien participar d'alguna altra manera. *Potser podrien pensar com volen que sigui el seu cau? I donar la seva opinió sobre temes pels quals no se'ls ha preguntat abans?*

Fins i tot es preguntaven si aquesta manera de participar podria ajudar a fer un món millor! No ho sabien, i per això van contactar amb tots els caus per trobar-ne alguns que volguessin formar part en un projecte de laboratori.

Però no un laboratori d'aquests on es fan barreges i pocions, no, aquest seria un laboratori on els experiments consistissin a parlar i pensar entre tots i totes per trobar la fórmula per participar millor.

I així va ser com els caus Albareda, Alverna, Joan XXIII, Kipling, Pau Casals i Sant Ferran van reunir-se per primera vegada a la masia de Can Cadena amb un encàrrec: pensar de quina manera tots els infants i els joves del seu cau podien participar, per decidir com volien que fos el seu agrupament i també, perquè no, el seu barri, el seu poble i més enllà.

Però no només decidir quins jocs i activitats volien fer, eh! Havien de poder dir la seva en tot allò que necessitessin i volguessin fer... Absolutament tot!

CAP AL
CANVI

BEN
VEN
GU
DES

Les nenes, nens i joves de cada cau van decidir que volien fer les coses de manera diferent i van pensar noves maneres d'organitzar-se. Alguns feien assemblees en què tothom participava, altres escollien uns representants que es reunien per després explicar-ho a la resta de companys i companyes...

Totes les opcions eren bones perquè s'escoltava la veu de tothom, que al cap i a la fi és el que realment és important. Els caps també van entendre què fa falta per què tots els nens i els joves puguin participar i es tingui en compte allò que els interessa.

FAREM EXCURSIONS

I a poc a poc, pas a pas i amb alegria, alguna cosa va anar canviant, i als caus ja no ho decidien tot els i les caps.

En aquestes noves assemblees, les nenes, nens i joves podien decidir coses que fins a aquell moment no havien decidit mai. Fins i tot es podien organitzar activitats que potser ni se'ls havia passat pel cap que podien fer. Era aquesta una manera per fer possible el somni de canviar el món?

TRUC

som de cau

Minyons Escoltes i Guies de Catalunya

Minyons Escoltes i Guies de Catalunya

PIONERS CARAVEL

Esperem que algun dia totes les nenes, nens i joves de tots els caus també puguin decidir, participar i organitzar-se com ho han fet els que van participar en el Laboratori. I no només decidir què volen fer en el seu cau, sinó anar més enllà i poder participar i decidir sobre què volen fer i com volen que sigui la nostra associació, Minyons Escoltes i Guies de Catalunya.

Us imagineu que puguin participar, per exemple, a les assemblees generals de l'entitat? Tant de bo aquest somni pugui ser realitat algun dia i que la participació de les nenes, nens i joves s'escampi per tots els racons del planeta. Fem un món millor!

Minyons Escoltes i Guies de Catalunya

Iniciar un procés de reformulació i creació de nous models participatius no necessita una recepta màgica ni una veritat absoluta. Iniciar un procés de canvi en la participació infantil i juvenil implica dialogar, provar, sentir i valorar. No hi ha un únic model, ni un mètode infal·lible, tans sols un camí a recórrer ple d'oportunitats que comença amb un canvi de mirada.

Aquesta publicació és fruit d'un procés d'aprenentatge i reflexió sobre la participació infantil i juvenil dins de Minyons Escoltes i Guies de Catalunya i de com apareix la necessitat de crear espais de participació per als infants i els joves diferents als que hi havia establerts fins ara. El recull d'experiències del projecte Laboratori d'Acció i Innovació Educativa permet conèixer com infants i joves d'alguns agrupaments han començat a caminar cap a una organització i un sistema de participació propis. No obstant, també ha estat de gran aprenentatge recollir-ne els dubtes, les pors i les incerteses que generen els canvis en un sistema, en una manera de fer que trenca amb el que "s'ha fet sempre" des del punt de vista adult. Generar espais de participació crea corresponsabilitat entre tots els membres d'una comunitat, i també forma persones crítiques, responsables, assertives i més implicades. Per deixar el món millor de com l'hem trobat potser cal plantejar-se si hi ha altres formes possibles de fer les coses, i és en aquest procés de reflexió quan apareixen històries d'empoderament, apoderament i participació.

L'Àmbit de Participació Infantil i Juvenil de MEG té com a objectiu principal fomentar la participació dels infants i els joves tot empoderant-los amb capacitat de decisió real sobre temes que no solament els afecten a ells sinó al seu entorn més directe d'acció. Per aconseguir aquest objectiu, l'àmbit treballa per crear cultura de participació dins l'associació i que aquesta estigui present cada cop en més espais.

ISBN13- 978-84-091-6143-0

9 788409 161430

Amb la participació de:

Facultat d'Educació
Grup de Recerca en
Educació Moral (GEM)